Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

ЗВЯЗДА

Газета выдаецца са жніўня 1917 года

Орган Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Беларускай ССР

29 мая 1991 г. СЕРАДА

№ 103 (21631)

Цана 10 кап.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

БУЛЬБАЙ СЯБЕ ЗАБЯСПЕЧАЦЬ

ЖЛОБІН. На мясцовай птушкафабрыцы не першы год практыкуюць выдзяленне сваім работнікам зямлі пад агароды. Вось і сёлета для гэтай мэты больш чым 350 жадаючым выдзелена 70 гектараў пад бульбу. Апрацоўкай зямлі займаецца спецыяльнае арэнднае звяно, якое ёсць пры прадпрыемстве. Аплата за паслугі памяркоўная, а для пенсіянераў яна ўдвая меншая. Можна не сумнявацца, што восенню многім работнікам птушкафабрыкі не давядзецца ламаць галаву, дзе набыць бульбу.

ВОБЛАСЦЬ АБСЛЕДУЕЦЦА

МАГІЛЁЎ. Сёлета плануецца завяршыць падворнае абследаванне ўсіх населеных пунктаў вобласці ў зонах забруджанасці ад 1 да 15 кі/км². Дзеля гэтага Белгідраметэу з бюджэту СССР выдзелена амаль 14 мільёнаў рублёў.

У важным мерапрыемстве прымаюць удзел дзяржаўныя ўстановы Магілёўскай вобласці і Мінска, але працаваць будуць толькі тыя, у каго ёсць дазіметры і радыёметры. Напрыклад, Інстытут ядзернай энергетыкі будзе абследаваць Клімавіцкі раён, абласная санэпідэмстанцыя — Кіраўскі, Быхаўскі, Бялыніцкі і Магілёўскі, Магілёўскі філіял Інстытута фізікі займецца Чэрыкаўскім, абласны цэнтр па гідраметэаралогіі і радыяцыйнаму кантролю — Чавускім, Слаўгарадскім, Клічаўскім і Бабруйскім раёнамі і г. д. Падворнае абследаванне дазволіць скласці падрабязныя карты забруджвання вобласці, а спецыялісты правядуць больш грунтоўныя даследчыя работы.

ЗАСЛОНА АГНЮ

МІНСК. (А. Зайкоўскі). Па прапанове Міністэрства ўнутраных спраў БССР і Мінскага гарвыканкома ўрадам рэспублікі прынята рашэнне аб утварэнні Рэспубліканскага спецыялізаванага атрада ваенізаванай пажарнай аховы для правядзення першачарговых аварыйных пажарна-выратавальных работ у выпадку розных катастроф і стыхійных бедстваў, пажараў і аварый.

Зацікаўленым міністэрствам і ведамствам даручана забяспечыць атрад айчыннай і замежнай тэхнікай і абсталяваннем, спецыяльнымі прыборамі і сродкамі аховы. На ўтрыманне спецыялізаванага атрада з рэспубліканскага страхавога фонду будзе выдзелена 4,1 мільёна рублёў.

ДЭПУТАТЫ Ў КАЛОНІІ

ГОМЕЛЬ. (У. Перпікаў). Тут пабывала група народных дэпутатаў краіны на чале з членам Вярхоўнага Савета СССР Г. Фаменка. Яны наведалі жаночую выпраўленча-працоўную калонію, мелі сустрэчы з асуджанымі і супрацоўнікамі гэтай установы.

У адкрытых гутарках абмяркоўвалася, якім павінна быць рыхтуемае зараз новае крымінальнае заканадаўства, якое закранала б інтарэсы асуджаных і работнікаў калоній. Дарэчы, па апошніх у Законе аб міліцыі амаль нічога не сказана.

ЦІ ПАЛЯЦЯЦЬ ДЗЕЦІ Ў АНГЛІЮ?

Мацнеюць сяброўскія сувязі паміж прафсаюзам работнікаў культуры нашай рэспублікі і галіновым прафсаюзам паліграфістаў Англіі. Асабліва ўзмацнелі яны пасля наведкі старшыні БРК прафсаюзаў Л. С. Сушкевіча на кангрэс у Англію.

З разуменнем ставіцца англічане да гора, якое абрынулася на нашу рэспубліку ў сувязі з чарнобыльскай катастрофай. Сёлетняй вясной у сталіцы рэспублікі пабывала дэлегацыя англійскіх паліграфістаў. Яны прывезлі з сабой палівітаміны, лякарствы для дзяцей. Адначасова госці з Англіі выказалі згоду прыняць у сябе на адпачынак 70 дзяцей паліграфістаў з зоны радыеактыўнага забруджвання. Аднак склаліся пэўныя цяжкасці з іх адпраўкай. У рэспубліцы не ўдалося атрымаць самалёт, які даставіў бы дзяцей у Англію. Давялося кіраўніцтву БРК звяртацца за дапамогай у Маскву. Дзень вылету прызначаны на 7 чэрвеня. Але і сёння няма ўпэўненасці ў тым, што рэйс адбудзецца.

На жаль, у заметцы «Прафсаюзы склерозу» за 24 мая (аўтар Л. Вергілеевіч) была дапушчана прыкрая недакладнасць: прафсаюз работнікаў культуры не забыўся зафрахтаваць самалёт. На самай справе, усё значна больш складана.

Споўнілася пяць гадоў з таго часу, як адбылася аварыя на 4-м рэактары Чарнобыльскай АЭС. Неймавернымі намаганнямі, цаной вялікіх матэрыяльных затрат, а галоўнае, здароўя многіх людзей удалося ўзвесці над пашкоджаным блокам ахоўнае збудаванне «саркафаг». Унутры гэтага збудавання засталося мноства радыеактыўных матэрыялаў, канструкцый, усемагчымай тэхнікі. Таму неабходна пастаянна кантраляваць фізічны стан гэтага небяспечнага «вінегрэту» — побач жа дзейнічаюць яшчэ тры блокі станцыі. Вось і даводзіцца вучоным рэгулярна наведвацца ў «саркафаг» весці навукова-даследчую цяжкую і небяспечную работу: з атамам не жартуюць...

На здымку: на пункце часовага пахавання радыеактыўных адходаў «Буракоўка».

Фотахроніка ТАСС.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР

Аб узнагароджанні А. БАРШЧЭЎСКАГА, Дж. ДЗІНГЛІ і В. ЖЫДЛІЦКАГА медалём Францыска Скарыны

За вялікі ўклад у беларусазнаўства, актыўную папулярызацыю беларускай мовы і літаратуры ўзнагародзіць медалём Францыска Скарыны:

Аляксандра **Баршчэўскага** — прафесара Варшаўскага універсітэта.

Джэймса **Дзінглі** — прафесара Лонданскага універсітэта.

Вацлава **Жыдліцкага** — прафесара Карлава універсітэта ў Празе.

Старшыня Вярхоўнага Савета Беларускай ССР
М. ДЗЕМЯНЦЕЙ.

28 мая 1991 года.
г. Мінск.

ШЛЯХ ДА ЗГОДЫ

ЗНІКНЕ, КАЛІ СТАРЫЯ І НОВЫЯ ПАЛІТЫЧНЫЯ СІЛЫ РЭСПУБЛІКІ БУДУЦЬ ДЗЕЙНІЧАЦЬ МЕТАДАМІ «РЭВАЛЮЦЫЙНАГА» НАСІЛЛЯ

Так у інтэрв'ю нашаму карэспандэнту заявіў першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Беларусі Станіслаў Шушкевіч.

Што ж рабіць, каб прадухіліць у грамадстве чарговы віток сацыяльнай і палітычнай напружанасці, рухаючыся па шляху рэформ? На гэта і іншыя пытанні таксама адказвае адзін з лідэраў беларускага парламента.

— Станіслаў Станіслававіч, у пачатку нашай гутаркі дазвольце спытаць у Вас тое, што на многіх языках, асабліва злых. Чаму, нягледзячы на незаслужаную абразу, мянушкі «перараджэнца» з боку лідэраў стачкомаў, Вы, тым не менш, прызнаеце: забастовачны рух адыграў станоўчую ролю?

— Стачкомы падштурхнулі, інтэнсіфікавалі работу Вярхоўнага Савета і ўрада рэспублікі. Нават самым кансерватыўным чыноўнікам стала ясна, што ў цішыні ўтульных кабінетаў, за прыгожымі шторамі не адсядзецца. Падставы для недаверу да рэспубліканскіх улад былі і раней, але асабліва яны ўзмацніліся пасля 2 красавіка, які прынёс нябачанае, або, як яго ахрысцілі, «паўлаўскае», павышэнне цэн.

Даныя сацыялагічнага апытання паказваюць: у жыхароў рэспублікі знікла вера ў тое, што афіцыяльныя ўлады прывядуць да лепшага, дастойнага жыцця. Што ж рабіць далей, калі ў рэспубліцы дзейнічаюць самыя супярэчлівыя палітычныя сілы? Ісці за лідэрамі стачкомаў? Але яны, стаўшы на чале стыхійнага руху мас, толькі ў пачатку клапаціліся аб гэтых масах, падтрымліваючы эканамічныя патрабаванні рабочых.

А затым, як з рогу дастатку, пасыпаліся палітычныя лозунгі — аб адстаўцы Вярхоўнага Савета і ўрада, дэпалітызацыі, дэпартызацыі, увядзенні прыватнай уласнасці на зямлю і г. д.

Тыя, хто гучна абвяшчае гэтыя патрабаванні, безапеляцыйна сцвярджаюць, што зыходзяць яны ад самага сэрца народнага, ад спакутаваных пад камуністычным дыктатам працаўнікоў, што мэты, вылучаемыя гэтымі працаўнікамі, самыя чыстыя, самыя высакародныя, самыя дастойныя... Якімі метадамі спрабуюць гэтыя найчысцейшыя душы і сэрцы ажыццявіць свае намеры? Не дэмакратычнымі, не канстытуцыйнымі, а метадамі палітычнага насілля, я сказаў бы, неабальшавіцкімі, экстрэмісцкімі, а больш дакладна — запужваннем, шантажом, насіллем.

Успомніце! Мітынг на плошчы, паралізаваны дзесяткі заводаў, мільённыя страты, а лідэры стачкома, сярод якіх і народныя дэпутаты, захапіўшыся ўладай над рабочымі, якія ім даверыліся, прадоўжваюць забастоўку на дзень, два, тры... толькі таму, што сесія збярэцца не сёння, а праз месяц. Пра дыялогі і кампрамісы і слухаць не хочуць. Параўнанні накшталт таго, што заўтра раніцай нават вельмі добры аркестр з вельмі добрым дырыжорам не зможа выканаць сур'ёзны твор, калі сёння немагчыма раздаць музыкантам ноты, ніяк не ўспрымаюцца. Вось прама цяпер, што называецца, «выламі з калена», але выканай іх патрабаванні. Ну, хіба гэта не чысцейшай вады неабальшавізм. Гэтаму, на жаль, і рабочых, якія прыйшлі на плошчу, і іх лідэраў навучыла наша савецкая рэчаіснасць. Вось мы, маўляў, гегемон, мы рабочыя, мы патрабуем, таму ўлады абавязаны з намі згаджацца. Наша класавае чуццё вышэй якіх бы там ні было меркаванняў разумнага сэнсу! Эскалацыя процістаяння ўзрастае да такой ступені, што іншай вопытнай, добра арганізаванай і маючай непамерна большыя магчымасці палітычнай сіле — кампартыі — таксама не ўдаецца праявіць дастойную стрыманасць, і яна не знаходзіць лепшага спосабу процідзеяння, як заклікаць кіраўніцтва СССР да ўвядзення надзвычайнага становішча.

— Прабачце, але каго Вы маеце на ўвазе?

— На самым высокім узроўні, ад першага сакратара ЦК КПБ Анатоля Аляксандравіча Малафеева зыходзіць заклік аб увядзенні надзвычайнага становішча. Ведаеце, мяне гэта ўвергла ў стан жаху. Да чаго ж мы імкнёмся? Толькі пачынаем прывыкаць да дэмакратыі, і на табе — не можам кіраваць, не маючы абсалютнай дыктатарскай улады. Настолькі прывыклі да стылю бясспрэчнага падпарадкавання, калі начальнік — ісціна ў апошняй інстанцыі, што дзейнічаць дэмакратычна, канстытуцыйна, у адпаведнасці з законамі мірнага часу прадстаўляецца неэфектыўным...

— Дзе ж выйсце?

— Выйсце ў працэсе дэмакратычных пераўтварэнняў. І яно абазначылася. На шлях дэмакратычных пераўтварэнняў паслядоўна становіцца ўсё большая частка Вярхоўнага Савета, а што датычыць яго Прэзідыума, то ён шматразова даказаў, што ідзе іменна па гэтым шляху.

На шчасце, у наяўнасці і збалансаваная, прадуманая і хуткая рэакцыя вышэйшага кіраўніцтва рэспубліканскай партарганізацыі.

Растлумачу гэта на прыкладзе хоць бы таго ж закліку да ўвядзення надзвычайнага становішча. Калі ў інтэрв'ю «Народнай газеце» я прыкладна такім жа, як і Вам, чынам сказаў аб сваіх адносінах да закліку, то літаральна праз некалькі дзён лідэр рэспубліканскай кампартыі на старонках «Звязды» і «Советской Белоруссии» ў вялікім артыкуле аб палітычным становішчы ў рэспубліцы дэталёва растлумачыў, які сэнс ён укладвае ў гэта паняцце.

Нельга не пагадзіцца, што да прыняцця Закона «Аб прававым рэжыме надзвычайнага становішча», які, дарэчы, уключаны ў парадак дня гэтай сесіі Вярхоўнага Савета БССР, ёсць усе падставы трактаваць сутнасць гэтага пытання іменна такім чынам. Перакананы, што і гэты, і іншыя выпадкі спакойнага тлумачэння пазіцый палітычных сіл, адкрытая дыскусія ў сродках масавай інфармацыі, у працоўных калектывах, у парламенце, нарэшце, на плошчы, на мітынгу садзейнічаюць і росту палітычнай самасвядомасці самога грамадства, і ўзаемаразуменню, і, калі хочаце, узаемапавазе ўсіх, каму жыць на адной зямлі і дыхаць адным паветрам.

Нельга адыходзіць ад самых вострых пытанняў, пастаўленых баставаўшымі рабочымі! Такое перакананне Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, якое пацвярджаецца канкрэтнымі афіцыяльнымі дзеяннямі. Вось, напрыклад, адно з самых калючых— аб дэпартызацыі праваахоўных органаў. Прэзідыум Вярхоўнага Савета даручыў Камісіі па заканадаўству і рабоце Саветаў падрыхтаваць адпаведную фармуліроўку-папраўку да раней прынятых законаў аб народаўладдзі, аб міліцыі або знайсці іншы варыянт канкрэтнага разгляду пытання на сесіі.

Камісія з гэтым справілася. Разгледжаны і падрыхтаваны ў камісіях і іншыя актуальныя законапраекты.

Небяспечныя ачагі сацыяльнай напружанасці ў рэспубліцы захоўваюцца на буйных прамысловых прадпрыемствах саюзнага падпарадкавання. Ця-

(Заканчэнне на 3-й стар.).

НАША АНКЕТА

КАМУ ВАЛОДАЦЬ ЗЯМЛЁЙ?

Гэта пытанне даўно хвалюе людзей як у горадзе, так і ў вёсцы. Нядаўна, у час масавых дэманстрацый і забастовак, сярод шэрагу патрабаванняў рабочых было і такое—увесці прыватную ўласнасць на зямлю.

Што гэта — рабоча-сялянская салідарнасць? Уплыў антыкамуністычных рухаў і партый? А можа, затоеная, спрадвечная думка-мара былых вяскоўцаў?

Пытанні сур'ёзныя, важныя, і адказаць на іх адназначна нельга. Тым больш, што працуюць і будуць працаваць на зямлі ў далейшым не мінчане ці аршанцы, а той, хто зараз жыве ў вёсцы.

Але народ хвалюецца, і яго выбраннікі — дэпутаты, Саветы абавязаны даць канкрэтны адказ. Якому яму быць, неабходна старанна ўзважыць.

Адпаведна перад тым, як выносіць гэту актуальную праблему на абмеркаванне чарговай сесіі Вярхоўнага Савета БССР, яго Камісія па аграрных пытаннях, прадуктах харчавання і сацыяльнаму развіццю вёскі, якую ўзначальвае У. Гаркун, папрасіла Беларускі навукова-даследчы інстытут эканамічных праблем АПК правесці сацыялагічнае апытанне сельскіх жыхароў аб мэтазгоднасці ўвядзення прыватнай уласнасці на зямлю.

Вось пытанні анкеты, на якія неабходна адказаць. (Калі ласка, падкрэсліце выбраны вамі варыянт).

Ці лічыце Вы, што зямля павінна быць перададзена ўсім жадаючым яе апрацоўваць:

- **у прыватную ўласнасць;**
- **пакінута ў дзяржаўнай уласнасці;**
- **у калектыўнае карыстанне;**
- **у арэнду;**
- **у пажыццёвае валоданне, як спадчына.**

Пры адказе можна даць і больш поўнае, грунтоўнае і разгорнутае тлумачэнне па выбранаму Вамі пункту, з падрабязным выкладаннем уласных назіранняў, меркаванняў, поглядаў, заўваг і прапаноў. Яны паслужаць большай аб'ектыўнасці вырашэння пытання, а рэдакцыя «Звязды» атрымае яшчэ і дадатковую магчымасць параўнаць думку сваіх чытачоў з меркаваннямі тых, апытанне якіх праводзяць сацыёлагі.

Свае адказы просім дасылаць на адрас: 220041, г. Мінск, Ленінскі пр., 77, рэдакцыі газеты «Звязда».

ЧАКАЕМ ВАШЫХ АДКАЗАЎ!

НАША АНКЕТА

У сціплым дамку па-вясковаму смачна пахне салёнымі агуркамі, свежазваранай у печцы бульбай і сырадоем. Гаспадыня дома, справіўшыся ў агародзе і з жывёлай, пачынае збіраць вячэру.

— Праўда, — гаворыць Галіна Рыгораўна, — сыны часам так зморацца, асабліва ў час пасяўной, што па кружцы малака вып'юць ды спяшаюцца хутчэй гадзіну-другую адпачыць. А яшчэ і пагуляць хочацца збегаць, аднаму ж 21, а другому — 19. У іх яшчэ час спатканняў.

Цяпер закончылася пасяўная, праз тыдзень пачнецца нарыхтоўка кармоў. У пяці яе сыноў-механізатараў і ў мужа Мікалая Аляксеевіча да глыбокай восені — гарачыя дзянькі, як кажуць, работа ад цямна да цямна на палетках конезавода «Зарэчча» Смалявіцкага раёна.

НА ЗДЫМКУ: мужчынскі савет. У цэнтры — галава сям'і Мікалай Аляксеевіч СМАЛЬ. Злева направа — Анатоль, Віктар, Аляксей, Мікалай і Канстанцін.

Фота А. НІКАЛАЕВА.

ГЭТА САЛОДКАЕ СЛОВА «БОНЫ»...

З сесіі Вярхоўнага Савета БССР

Якія, аднак, яшчэ непрывычныя, цяжкія для нашага слыху і вымаўлення словы «раздзяржаўленне» і «прыватызацыя». Нямала хто з дэпутатаў проста спатыкаецца аб гэтыя словы. І тым не менш рух да раздзяржаўлення і прыватызацыі, можна лічыць, пачаўся.

Яшчэ ў пятніцу дэпутаты пачалі абмеркаванне пытанняў «Аб асноўных канцэптуальных палажэннях раздзяржаўлення і прыватызацыі эканомікі Беларускай ССР» і аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб набыцці грамадзянамі і юрыдычнымі асобамі аб'ектаў дзяржаўнай уласнасці (аб прыватызацыі)».

Напэўна, перш за ўсё ў аб'ёмнай урадавай праграме варта назваць асноўныя прынцыпы раздзяржаўлення і прыватызацыі. Гэта — спалучэнне платнасці і бязвыплатнасці пры набыцці дзяржаўнай маёмасці, галоснасць і строгі дзяржаўны і грамадскі кантроль за ўсім працэсам, палітычная нейтральнасць прыватызацыі, паступовасць і паэтапнасць, захаванне законнасці і іншыя. Суб'ектамі, якія могуць набываць (з пэўнымі агаворкамі і абмежаваннямі) дзяржаўную ўласнасць, выступаюць грамадзяне і працоўныя калектывы БССР і іншых саюзных рэспублік, іншаземныя грамадзяне і юрыдычныя асобы. На разгляд дэпутатаў былі таксама прапанаваны пяць асноўных форм прыватызацыі: пераўтварэнне прадпрыемстваў у акцыянерныя таварыствы і таварыствы з абмежаванай адказнасцю, арэнда з наступным выкупам, выкуп дзяржаўнай маёмасці членамі працоўнага калектыву, продаж па конкурсу і на аўкцыёне, бязвыплатная перадача.

І, напэўна, самае цікавае: у якасці плацежнага сродку прапанаваны так званыя інвестыцыйныя грошы, або боны. Неабходнасць бонаў дыктуецца дыспрапорцыяй плацежаздольнага попыту насельніцтва (калі толькі прадаваць маёмасць) і магчымай прапановай. Поўны балансавы кошт асноўных фондаў у рэспубліцы — 84 мільярды рублёў, згодна з ацэнкамі, насельніцтва можа купіць на 2 мільярды і на 4 мільярды — працоўныя калектывы. У выніку працэс прыватызацыі расцягнецца на доўгія гады. Калі ж аддаваць бязвыплатна дзяржаўную ўласнасць працоўным калектывам, не будуць захаваны прынцыпы сацыяльнай справядлівасці.

Карацей кажучы, нам прапанавана асвоіць яшчэ адно слова — «боны», або інакш — імянныя каштоўныя паперы. Дарэчы, боны не могуць быць выкарыстаны ў якасці плацежных сродкаў для іншых мэт, апрача мэт прыватызацыі, а таксама прадавацца, перадавацца. Вызначаецца пэўная доля прыватызуемай за боны маёмасці. Падлічана таксама, што калі падзяліць пароўну на ўсіх грамадзян рэспублікі прыватызацыйныя боны, кожны атрымае іх на суму каля 3.000 рублёў...

Аднак варта коратка сказаць пра заўвагі, якія ўяўляюцца найбольш істотнымі: да спецыяльнай праграмы — ніякай прыватызацыі, бо «ўласнасць часцей за ўсё прыбіраецца да рук тымі, каго бліжэй да яе ў свой час паставіла сістэма»; не праяўляць ніякай паспешнасці, не пераўтвараць прыватызацыю ў «калектывізацыю», у чарговую кампанію; прававое забеспячэнне ўказаных пераўтварэнняў павінна быць наперадзе, а не ў хвасце (многія законы не стыкуюцца з прынцыпамі раздзяржаўлення і прыватызацыі, нават прадугледжваюць крымінальную адказнасць); трэба дапамагаць новым уласнікам; праект адпаведнага закона неабходна абмеркаваць у працоўных калектывах і ўвогуле праз друк вынесці яго на ўсенароднае абмеркаванне; максімальна выкарыстаць вопыт іншых краін і канкрэтна вызначыць паняцце «грамадзянін БССР», каб не гадаць потым, па якой прыкмеце размяркоўваць уласнасць (дзялкі ценявой эканомікі з іншых рэспублік могуць скупіць усё на корані); памятаць аб сацыяльных выніках.

Пазіцыю беларускіх камуністаў выклаў сакратар ЦК КПБ В. Ціхіня. Ён, у прыватнасці, прапанаваў удакладніць назву праекта адпаведнага закона аб прыватызацыі, акрэсліць прававыя паняцці «раздзяржаўленне» і «прыватызацыя». У праекце закона таксама варта было б вызначыць механізм аховы ўласнасці, якая раздзяржаўліваецца, ад набыцця яе ценявікамі.

Народны дэпутат назваў спрэчным прыярытэт платных форм пры раздзяржаўленні і прыватызацыі—у сувязі з адсутнасцю ў насельніцтва дастатковых сродкаў. Праект закона ўвогуле павінен аддаць перавагу пераходу да калектыўных форм уласнасці — у параўнанні з прыватнай. Трэба ўстанавіць разумныя межы прыватнай уласнасці і меры кантролю за ёю з боку дзяржавы. Прыватная ўласнасць на сродкі вытворчасці павінна фарміравацца на першым этапе ў асноўным не за кошт распродажу дзяржаўнай уласнасці, а за кошт асабістай ініцыятывы і прадпрымальнасці саміх грамадзян. Выказаны таксама іншыя заўвагі.

Прамоўцы ад апазіцыі падкрэслівалі, што раздзяржаўленне і прыватызацыю нельга рабіць у адрыве ад станоўчага вырашэння такіх пытанняў, як прыватная ўласнасць на зямлю, прызнанне ўласнасцю рэспублікі прадпрыемстваў саюзнага падпарадкавання і некаторых іншых.

Пытанне аб прыняцці праекта закона аб прыватызацыі ў першым чытанні будзе разгледжана пасля абагульнення ўсіх заўваг і прапаноў — так вырашылі дэпутаты. І трэба думаць, яны прагаласуюць «за». Само жыццё дыктуе такое рашэнне. І адпаведны практычны крок. Але ці будзе ён зроблены з усёй рашучасцю? На сесіі выступіў народны дэпутат, дырэктар Гродзенскай фабрыкі мастацкіх вырабаў М. Балоцін. Ён расказаў, як іх калектыў хацеў выкупіць прадпрыемства і зрабіць яго народным. Гэта было беспаспяховае блуканне па пакутах...

І. БАРАНОЎСКІ.

Няўжо і вяскоўцу баставаць?

Пра набалелае

У апошні час у прэсе, па радыё і тэлебачанні вядзецца жорсткая спрэчка аб зямлі. Праводзяцца мітынгі, забастоўкі, ломяцца пікі, каму працаваць на зямлі, у чыё размеркаванне аддаць гэту зямлю, як і чым накарміць людзей. Пытанне няпростае, і яно заслугоўвае асаблівай увагі да сябе. Эканоміка краіны падарваная канчаткова. У вёсках, на палях і фермах пачалі з'яўляцца «агітатары», якія агітуюць селяніна не сеяць, не даіць, не карміць. Ад такіх «агітатараў» калатун ахоплівае ад адной думкі толькі, чым гэта пагражае.

Сёння так і хочацца крычаць: «Людзі, апамятайцеся!» Калі хто не ведае, што такое голад, спытайце ў людзей пажылых, ды і тых, хто нарадзіўся ўжо ў 40-я гады. Яны добра помняць, калі елі ўсё, што хоць бы крыху наталяла голад.

Нядаўна прыняты Кодэкс аб зямлі. Гэта нядрэнны закон. Ён дазваляе развіваць усе формы ўласнасці. Бяры зямлю — ары і сей. Аднак ахвотнікаў сёння ўзяць зямлю і стаць фермерам, на жаль, вельмі мала. Цяжкая праца сялянская. Зямля не любіць, не трывае гультая і абібока. Ці не таму такая нізкая прадуктыўнасць палёў і ферм? Многія кіраўнікі і спецыялісты калгасаў і саўгасаў дрэнна ведаюць тэхналогію, а іншыя проста ігнаруюць яе. Нізкай застаецца арганізацыя працы. А ў асобных гаспадарках яна і наогул адсутнічае. Калі гаварыць аб трактарах і сельгасмашынах, якія пастаўляюцца вёсцы, то гэта наогул не паддаецца ніякай крытыцы.

Глебаапрацоўчая тэхніка, якая пастаянна працуе з абразіўным матэрыялам — глебай, вырабляецца з адходаў чорнага металу. А калі яшчэ ўлічыць, што амаль усе сельгасмашыны маюць справу з агрэсіўным асяроддзем — мінеральнымі ўгнаеннямі, аміякам, ядахімікатамі, то ўзнікае думка: «Чым жа селяніну вырошчваць хлеб?» Працуючы 20 гадоў на зямлі, я не перастаю здзіўляцца: «І як жа ён на гэтым ламаччы яшчэ сяк-так корміць краіну?»

Страты сельскагаспадарчай прадукцыі сёння складаюць мінімум 30 працэнтаў, а пры неспрыяльных умовах надвор'я і ўсе 50. Частка страт ідзе за кошт абыякавых адносін да справы вяскоўцаў, але асноўныя — гэта вельмі дрэнная

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ЧАС ПАДПІСАННЯ У ДРУК: ПА ГРАФІКУ 21.05, НУМАР ПАДПІСАНЫ У 21.05.

Праграма ці заява?

ЧЫТАЧЫ АБ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРАГРАМЕ БССР ПА СТАБІЛІЗАЦЫІ ЭКАНОМІКІ І САЦЫЯЛЬНАЙ АБАРОНЕ НАСЕЛЬНІЦТВА

Падрыхтаваны Саветам Міністраў БССР дакумент па стабілізацыі эканомікі і сацыяльнай абароне насельніцтва назваць дзяржаўнай праграмай нельга, а толькі чарговай дэкларацыяй ці заявай урада. Ён паўтарае тэзісна ўжо вядомыя Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце рэспублікі, сумесную заяву Прэзідэнта СССР і кіраўнікоў вышэйшых дзяржаўных органаў саюзных рэспублік аб неадкладных мерах па стабілізацыі абстаноўкі ў краіне і пераадоленню крызісу. Дзяржаўная ж праграма павінна базіравацца не на дэкларацыях, а на сістэме эканамічных разлікаў.

Ва ўрадавай заяве няма шырокамаштабных мер надзвычайнага характару, якія ахоплівалі б:

1) глыбокі структурны манеўр па насычэнню спажывецкага рынку прамысловымі і харчовымі таварамі;

2) падрыхтоўку і перападрыхтоўку на базе вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў спецыялістаў для работы ва ўмовах рыначнай эканомікі;

3) лібералізацыю ўнутраных цэн з мэтай вызначэння рэальнага кошту дзяржмаёмасці пры яе раздзяржаўленні і прыватызацыі;

4) неадкладнае прывядзенне ў кратную адпаведнасць з рознічнымі цэнамі пасля 2 красавіка г. г. аплаты працы рабочых, калгаснікаў і служачых.

У праграме таксама не прадугледжваецца стварэння моцнага матывацыйнага механізма, накіраванага на ўсямерную актывізацыю працоўных калектываў, павышэнне эфектыўнасці вытворчасці на аснове спалучэння асабістых, калектыўных і агульнанародных інтарэсаў, самастойнасці калектываў з жорсткай эканамічнай адказнасцю; не знаходзяць адлюстравання меры супраць калектыўнага эгаізму, які ўзмацняецца; няма дакладнай арыентацыі на задзейнічанне інтарэсаў розных слаёў працоўных. Асабліва востра стаіць пытанне эканамічных узаемаадносін з сялянамі. Увогуле, каб дакладна вызначыць напрамкі работы, трэба знайсці адказы на пэўныя пытанні па кожнай сацыяльнай групе.

У праграме, на жаль, не ўпамінаюцца такія асноўныя праблемы, як павелічэнне нацыянальнага даходу, зніжэнне сабекошту прадукцыі, выкарыстанне абаротных сродкаў і г. д.

Трэба даць адказ і на пытанне, чаму ў ходзе перабудовы і эканамічнай рэформы выйгрыш атрымалі новыя прадпрымальніцкія слаі і дзялкі ценявой эканомікі, а ў цяжкім становішчы апынуліся рабочыя, большая частка працаўнікоў вёскі, інтэлігенцыя. Дарэчы, у гэтым адна з галоўных прычын прабуксоўкі перабудовы.

Пераход да рынку ў нас звязаны з працэсам драблення капіталу. Эвалюцыя ж рынку і яго сацыяльная функцыя — наадварот, у яго канцэнтрацыі. Таму вельмі важна знайсці аптымальную рысу, ніжэй якой драбленне капіталу не павінна ісці. Інакш зноў «до основанья...», а потым будзем праходзіць шлях першапачатковага накаплення капіталу, што суправаджаецца самай бязлітаснай эксплуатацыяй.

У праграме трэба было б вызначыць надзвычайныя меры па фінансаваму аздараўленню і ўмацаванню грашовага абарачэння, скарачэнню расходаў бюджэту і павелічэнню яго даходаў. Ключавой праблемай у гэтым раздзеле павінна быць забеспячэнне таварна-грашовай збалансаванасці, умацаванне рубля, дасягненне яго стабільнасці і ператварэнне ў вымяральнік рэальных эканамічных працэсаў. Толькі ва ўмовах збалансаванай эканомікі найбольш поўна можа праяўляцца дзеянне эканамічных законаў.

Павінен быць таксама прадугледжаны комплекс процііінфляцыйных мер, перакрыты ўсе каналы паступлення лішніх грошай у абарачэнне.

Крэдытны механізм таксама павінен функцыяніраваць у адпаведнасці з эканамічнымі законамі. Аднак у праграме гэтыя працэсы намечана рэгуляваць адміністрацыйным шляхам. Неабходна канкрэтна прапрацаваць праблемы ўтварэння і выкарыстання пазыковага фонду, маючы на ўвазе, што часова свабодныя грашовыя сродкі як у наяўнай, так і безнаяўнай формах, акумулюемыя банкамі і выкарыстоўваемыя імі як крэдытны рэсурс, у значнай меры з'яўляюцца пустымі паперкамі, і яны не могуць уцягвацца ў абарачэнне, паколькі ўзмацняюць разбалансаванасць эканомікі.

Разам з тым пажадана, каб праграмы антыкрызіснага характару былі выпрацаваны ў кожным працоўным калектыве, інакш і рэспубліканская павісне ў паветры. Небяспека ж такая рэальна існуе, бо адсутнічаюць дакладныя механізмы рэалізацыі яе асноўных палажэнняў. Напрыклад, калі гавараць пра занятасць, адсутнічае галоўнае — механізм стварэння новых рабочых месц.

Мэтазгодна падтрымаць патрабаванні прафсаюзаў аб адмене палажэння аб утрыманні аднаго працэнта ад зарплаты ў Пенсіённы фонд, таму што гэты падатак бярэцца з усіх катэгорый працуючых, а грошы ідуць на надбаўкі да пенсій, размер якіх у многіх пенсіянераў стаў у 2—3 разы вышэйшы, чым узровень зарплаты ў нізка- і сярэднеаплатных работнікаў. Сказанае датычыць і 5-працэнтнага падатку з продажаў.

Павелічэнне размераў ускоснага падаткаабкладання праз лібералізацыю цэн больш за ўсё б'е па нізка- і сярэднеаплатных катэгорыях насельніцтва. Трэба пераходзіць да павышэння ролі прамога і прагрэсіўнага падаткаабкладання даходаў насельніцтва — гэты від падаткаў павінен быць прэвалюючым сярод крыніц фарміравання даходаў бюджэту. Для гэтага ўзровень аплаты павінен рэзка ўзрасці, а прыбытак прадпрыемстваў скарацiцца.

Адна з праблем, якая патрабуе вывучэння, — эканамічныя паводзіны мас у перыяд крызісных праяўленняў, інфляцыйных працэсаў.

Л. ДАВЫДЗЕНКА,
доктар эканамічных навук, загадчык кафедры Інстытута паліталогіі і сацыяльнага кіравання КПБ.

Усім маладым у прыклад праца ветэрана саўгаса «Гайна» Лагойскага раёна Яўгеніі Мікалаеўны ЖАЛЯНІНАЙ. Трыццаць гадоў назад прыйшла яна ў невялічкі калектыў жывёлаводаў мясцовай свінафермы. З таго часу адбылося шмат перамен: больш сучаснай стала вытворчасць, значна вырасла пагалоўе, новыя людзі прыйшлі ў саўгасны «цэх» жывёлагадоўлі. Як і раней, плённа і добрасумленна працуе Яўгенія Мікалаеўна. Справу жывёлавода выбрала сабе і дачка Валянціна.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ЗАВЯДЗІЦЕ НА МЯНЕ СПРАВУ

Пісьмо з каментарыем

Больш як паўгода назад мяне па сутнасці прымусілі звольніцца з ранейшага месца работы. Раней працаваў у Смілавічах дырэктарам невялікага гарбарнага завода. Цяпер езджу ў Мінск, на новае месца работы. Між іншым, заканчваю інстытут па спецыяльнасці, звязанай з ранейшай работай, але ці варта — цяпер жа, на новым месцы, я вельмі далёкі ад гэтай спецыяльнасці.

Аднак чаму так здарылася?

Летам мінулага года мной былі выяўлены злоўжыванні з боку галоўнага інжынера завода К. Гаплачова. У прыватнасці, намячалася рэвізія на заводзе, і, калі К. Гаплачову стала пра гэта вядома, па яго распараджэнню былі афармлены фіктыўныя накладныя на адну з партый скуртавару. Тавар быў «чужы», іншага завода, і што цікава — яго аператыўна падкінулі на наш склад. Але цяпер выходзіла, што нібыта ён быў наш — маўляў, вярнуў спажывец. К. Гаплачоў такім чынам замятаў сляды, утойваў нястачу. Справа ў тым, што прадукцыя наша — вельмі дэфіцытная, за ёю асабліва «палююць» кааператывы. Зрэшты, мы мелі справу і з кааператывамі. Але ж для іх дзейнічаў каэфіцыент — даводзілася плаціць за наш тавар у некалькі разоў даражэй, чым плацілі дзяржаўныя прадпрыемствы. Вось тут, як кажуць, і зарыты сабака. Можна ж, скажам, аформіць тавар (па дакументах) дзяржаўнаму кліенту, а на самай справе аддаць яго кааператыву... Думаю, далей не трэба тлумачыць, што да чаго, дарэчы, неаднаразовыя факты падобных маніпуляцый рэвізіяй выяўляліся.

Карацей кажучы, я аддаў загад аб звальненні К. Гаплачова, падключыў следчыя органы... А ў выніку звольніўся сам, бо на мяне быў аказаны наймацнейшы прэсінг з боку кіраўніцтва аб'яднання «Бальшавік», у якое ўваходзіць завод. Ну, а К. Гаплачоў выскачыў з гэтай гісторыі з лёгкай вымовай. Па ўсім відаць, у аб'яднанні не надта зацікаўлены ў раздуванні гэтай гісторыі, больш таго — некаму гэта вельмі не выгадна было, таму менавіта я і апынуўся за бортам. Пытанне, чаму па выніках не адной, а нават трох рэвізій, якія ўсе прыйшлі да адзінага вываду аб махінацыях са скуртаварам, не прымаецца пэўных мер, па сутнасці так і павісла ў паветры, не цікавіць яно нікога ні ў аб'яднанні, ні ў міністэрстве.

Следства, у сваю чаргу, таксама не спяшаецца. Назіраецца нават адваротны працэс: за незаконныя аперацыі летась была звольнена галоўны бухгалтар Смілавіцкага завода Т. Захаранка, цяпер жа яна зноў з'явілася ў бухгалтэрыі...

Але чаму я ўсё ж і цяпер, пасля свайго звальнення (так сказаць, па ўласнаму жаданню) варушу гэту гісторыю?

Смілавічы — невялікі гарадок, многія ведаюць адзін аднаго, і, напэўна, нямала ў каго склалася думка, што я і вінаваты ў выяўленых на заводзе злоўжываннях (вось дык грымаса лёсу — сам жа заварыў усю кашу з расследаваннем). Аднак у такім разе завядзіце на мяне справу. Тым больш, што і я аднойчы міжволі быў уцягнуты ў незаконную здзелку — па распараджэнню з аб'яднання адправіў тавар па сумніцельнаму адрасу. Праўда, наконт няпэўнасці адраса даведаўся пазней...

А. КАСМАЧОЎ.

Ад рэдакцыі:

А. Касмачоў прынёс у рэдакцыю ўжо некалькі падобных пісьмаў. Наш карэспандэнт раней пабываў у следчым аддзеле Мінскага абласнога УУС, які завёў справу аб злоўжываннях на Смілавіцкім гарбарным заводзе. Там крыху прыадкрылі заслону над гэтай справай, намякнулі, што А. Касмачоў, напэўна, сапраўды, ахвяра абставін, а таксама паабяцалі: маўляў, пацярпіце які месяц, мы як след раскруцім усё...

Паўтараем, мінуў не адзін месяц. Як сведчыць А. Касмачоў, справа не рухаецца з месца, ёю ўвогуле не займаюцца. Але ж ці варта цягнуць, тым больш, калі, як можна зразумець, пад падазрэннем сумленны чалавек?

Між іншым, уся гэта справа выклікае цікавасць і з іншага боку. Нагадаем пра розныя цэны на скуртавар, ды і на іншую сыравіну, для кааператываў і дзяржаўных прадпрыемстваў і цвёрда засвоім: на глебе такой «сістэмы мер» заўсёды квітнее крымінал. Наша выратаванне ад падобных маніпуляцый і спраў толькі ў рынку, які не прызнае ні для каго ніякіх выключэнняў і льгот, перад якім усе роўныя. Прынамсі, рух да рынку як быццам пачаўся, і Закон аб прадпрыемствах з'явіўся, які ўсе іх ставіць у аднолькавыя ўмовы, але, як засведчылі ва ўпраўленні цэн Дзяржэканомплана БССР, «сістэма мер» тая ж...

Палітычная сістэма СССР: ад манаполіі да плюралізму

2. Асноўныя партыі саюзнага ўзроўню: колькасць, арганізацыя, састаў

Праблемы тэорыі

Цяпер на палітычнай арэне краіны дзейнічае прыкладна дваццаць партый і грамадска-палітычных арганізацый, якія прэтэндуюць на агульнасаюзны статус. Да іх ліку мэтазгодна адносіць і тыя партыі РСФСР, якія маюць устойлівыя сувязі з блізкімі ім палітычнымі суб'ектамі ў іншых рэспубліках.

Колькасць большасці суб'ектаў палітычных адносін хістаецца ад некалькіх соцень (СП, ЛДП, Партыя ісламскага адраджэння) да некалькіх тысяч (МРП, СДПР, РПР). Лідэры некаторых з іх сцвярджаюць, што колькасны састаў іх арганізацый — дзесяткі тысяч чалавек. Напрыклад, М. Траўкін, старшыня ДПР, заявіў у ходзе 1-га з'езда партыі, які адбыўся ў Маскве 1—2 снежня 1990 года, што ў яго арганізацыі 25 тысяч членаў партыі (з партбілетамі) і да 80 тысяч спачуваючых. ДПР мае, паводле слоў свайго старшыні, каля 500 гарадскіх і сельскіх раённых арганізацый ва ўсіх рэгіёнах Расіі.

Зразумела, што ўстанавіць рэальную колькасць абсалютнай большасці суб'ектаў палітычнай сістэмы нашага грамадства проста не ўяўляецца магчымым. Па-першае, таму, што колькасць фіксуецца, як правіла, на аснове заяў лідэраў гэтых арганізацый. А яны, як паказвае практыка, імкнуцца ў гэтым плане да перабольшвання. Па-другое, многія навастворaныя палітычныя партыі не вядуць дакладнага ўліку сваіх членаў. Гэта асабліва характэрна для так званых «партыйных рухаў», якія прызнаюць не толькі індывідуальнае, але і калектыўнае членства. Па-трэцяе, адзначаны шматлікія выпадкі двайнога і нават трайнога членства: гэта наглядаецца не толькі сярод радавых членаў партый, але і на ўзроўні кіруючых органаў.

Характэрны прыклад няпэўнасці колькаснага саставу новых палітычных партый—РПР, якая да сярэдзіны лістапада мінулага года была «Дэмакратычнай платформай (па-за КПСС)». Вясной, напярэдадні XXVIII з'езда КПСС, кіраўнікі Дэмплатформы ў адным з інтэрв'ю сцвярджалі, што на яе пазіцыях прыкладна 35—40 працэнтаў членаў КПСС (па самых сціплых падліках, 7—8 мільёнаў чалавек). Да гэтага часу невядомыя ні методыка падліку, ні нейкія яго крыніцы. Як вядома, у ходзе XXVIII з'езда гэта платформа раскалолася. Праз некалькі месяцаў лідэры часткі Дэмплатформы ў час Маскоўскай міжрэгіянальнай канферэнцыі гэтай групы (15—16 кастрычніка 1990 года) сцвярджалі, што ў цэнтральных абласцях Расіі (Маскоўскі рэгіён) погляды Дэмплатформы (па-за КПСС) падзяляюць да 10 тысяч чалавек. Колькасць патэнцыяльных прыхільнікаў, па іх ацэнках, набліжалася да 100 тысяч. Праз месяц, 16 лістапада, на адной з прэс-канферэнцый лідэры платформы заяўлялі, што да яе прыцягнута прыкладна 15 тысяч чалавек. А праз 2 дні ў інтэрв'ю для радыё ў час работы Устаноўчага з'езда РПР, якая ўтварылася на базе часткі Дэмплатформы, В. Лысенка, адзін з трох сустаршынь новай партыі, сцвярджаў, што ў ёй 20 тысяч чалавек. І на тым жа з'ездзе РПР некаторыя лідэры СДПР (А. Абаленскі, А. Румянцаў) прапанавалі пакарыстацца часовымі партбілетамі сацыял - дэмакратаў, аддрукаванымі ў колькасці 50 тысяч штук. Раней яны сцвярджалі, што ў іх партыі каля 35 тысяч чалавек. Такім чынам, можна меркаваць, што колькасць абедзвюх партый менш чым 50 тысяч чалавек. І становіцца відавочным, што зыходная колькасць членаў гэтых партый — РПР і СДПР — яўна завышаная.

Інакш кажучы, улічваючы неадназначную ацэнку колькаснага саставу новых палітычных партый іх лідэрамі і акрэсленую тэндэнцыю да яго завышэння, можна гаварыць аб колькасці членаў той або іншай партыі толькі вельмі і вельмі прыблізна. Да таго ж, неабходна мець на ўвазе, што некаторыя навастворaныя палітычныя арганізацыі не рэкамендуюць сваім членам афішыраваць удзел у іх. Вось вельмі характэрнае палажэнне са статутам Расійскага саюза «Шчыт», які складаецца ў асноўным з ваеннаслужачых, ваеннаабавязаных і членаў іх сем'яў. У дакуменце сказана, што член саюза мае права «захаваць у тайне сваю прыналежнасць да саюза». А таму немагчыма ні абвергнуць, ні пацвердзіць заяву сустаршыні «Шчыта» В. Уражцава аб тым, што саюз «аб'ядноўвае цяпер 20 тысяч чалавек, мае звыш 500 пярвічных арганізацый, якія дзейнічаюць у гарнізонах, на караблях і сярод членаў сем'яў ваеннаслужачых». І далей: «У нашых радах звыш 60 народных дэпутатаў СССР, РСФСР, а таксама краявых і абласных Саветаў... У нас ёсць камуністы, члены Дэмакратычнай партыі Расіі, іншых партый, і гэта не перашкаджае рабоце саюза» («Аргументы и факты», 1990, № 50).

Цяжка меркаваць, перашкаджае гэта ці не рабоце саюза, але прынамсі адзін вельмі сур'ёзны вывад са сказанага вышэй зрабіць неабходна: узнікла тайная палітычная арганізацыя ваеннаслужачых, арыентаваная па сваіх асноўных палітычных мэтах на блок «Дэмакратычная Расія»...

Дарэчы, лідэры ДПР, РПР, РХДР, выступаючы на словах, як і ўсе «дэмакраты», за дэпалітызацыю і дэпартызацыю праваахоўных органаў, Савецкай Арміі, прадпрыемстваў і ўстаноў, паралельна спрабуюць ствараць свае пярвічныя арганізацыі і па вытворчаму прынцыпу. Інакш кажучы, у камуністаў не павінна быць ніякіх ілюзій: лідэры гэтых партый імкнуцца не дэпалітызаваць тыя ж праваахоўныя органы, а зрабіць іх палітычную і ідэалагічную пераарыентацыю.

Праблема двайнога членства ў новых палітычных арганізацыях у поўнай меры адносіцца і да такіх лідэраў «дэмакратаў», як Б. Ельцын, Г. Папоў, Ю. Афанасьеў, А. Сабчак, С. Станкевіч. Пералічаныя асобы, здаўшы партбілеты КПСС (хто да, хто ў ходзе, хто пасля XXVIII з'езда), так і не вызначыліся са сваёй партыйнасцю: ні ў адну з новых палітычных партый яны пакуль што не ўступілі. Тым не менш іх лічаць «сваімі» некалькі з гэтых партый. Гэта, дарэчы, не дробязі, а дастаткова сур'ёзны момант. Справа не толькі ў рэальнай вазе, аўтарытэце гэтых асоб у асяроддзі «дэмакратаў», а і ў тым, што ўсе яны — народныя дэпутаты СССР. Таму некаторыя партыі, што называецца, агулам залічваюць іх у свой састаў, падвойваючы і нават патройваючы колькасць «сваіх» дэпутатаў.

«Момант ісціны» для большасці навастворaных палітычных партый, якія прэтэндуюць на ўсесаюзны маштаб дзейнасці, настаў пасля 1 студзеня 1991 года, калі ўступіў у дзеянне Закон СССР «Аб грамадскіх аб'яднаннях». Для гэтых партый, як вядома, устаноўлена мінімальная квота колькасці — 5 тысяч чалавек. Прычым гаворка ідзе не аб «мёртвых душах», а аб жывых людзях, якія павінны будуць указаць свае дамашнія адрасы і пацвердзіць членства ў той або іншай партыі. Уяўляецца, што для многіх з іх будзе немагчыма пераадолець, прынамсі з першага заходу, гэты колькасны парог. Ёсць падставы меркаваць, што многія партыі, якія не прайшлі рэгістрацыю, будуць дзейнічаць явачным парадкам або, што таксама не выключана, аб'яднаюцца з іншымі, блізкімі ім па духу.

Сёння можна гаварыць аб двух асноўных відах, тыпах новых палітычных партый з пункту гледжання іх арганізацыі. Гэта, па-першае, партыі авангарднага тыпу. Па-другое, партыі-рухі.

Найбольш яркай прадстаўніцай партый першага тыпу з'яўляецца «траўкінская» ДПР, якая функцыяніруе на прынцыпах дэмакратычнага цэнтралізму, мае жорсткую дысцыпліну, прызнае галоўным чынам індывідуальнае членства і г. д. М. Траўкін, будуючы партыю такога тыпу, зыходзіць з таго, што галоўнага палітычнага апанента — КПСС — можна перамагчы толькі ў тым выпадку, калі ёй будзе процістаяць аналагічная па прынцыпах арганізацыі «некамуністычная» партыя.

Прапанаваны М. Траўкіным варыянт партыйнага будаўніцтва далёка не адназначна ўспрымаецца многімі «дэмакратамі», якія прывыклі, так сказаць, да «дэмакратычнай вольніцы». У цэлым палітыка М. Траўкіна нярэдка ацэньваецца імі як «неабальшавізм», «фюрэрства» і г. д. Так, на Устаноўчым з'ездзе ДПР, які праходзіў у маі 1990 года ў Маскве, у многім іменна з-за гэтага адбыўся раскол.

Большасць іншых палітычных партый (апрача «Шчыта») фарміруюцца не як партыі авангарднага тыпу, а як партыі-рухі. Асноўным у іх дзейнасці з'яўляецца прынцып «дэмакратычнага адзінства»: для ніжэйстаячых арганізацый абавязковыя толькі тыя рашэнні, за якія яны галасавалі, астатнія носяць рэкамендацыйны характар. У многіх з гэтых партый таксама дапускаецца калектыўнае членства, якое, з аднаго боку, безумоўна, іх аслабляе, але з другога—дазваляе аб'яднаць пад адным «дахам» дастаткова разнародныя групы.

Які сацыяльны састаў навастворaных суб'ектаў палітычнай сістэмы нашага грамадства?

Вядома, што некаторыя палітычныя партыі і аб'яднанні цягнуцца да таго або іншага канкрэтнага асяроддзя ў залежнасці ад дэкларыруемых мэт. Такія, напрыклад, Сялянскі саюз СССР, Марксісцкая рабочая партыя. У апошняй, паводле слоў яе лідэраў, з 7 тысяч зарэгістраваных членаў 80 працэнтаў складаюць рабочыя прамысловых прадпрыемстваў. Улічваючы, што гэта партыя імкнецца да дыктатуры пралетарыяту як сродку пабудовы сацыялізму, не прыходзіцца чакаць прыходу ў яе рады сялянства. Касцяк цэнтральных і мясцовых арганізацый «Мемарыяла» складаюць, як правіла, людзі, рэпрэсіраваныя ў гады сталінізму, іх родныя, знаёмыя і г. д. На зусім канкрэтны сацыяльны слой (як правіла, малодшыя і сярэднія афіцэры запасу) арыентуецца «Шчыт», арганізацыйна ўваходзячы ў ДПР. Пераважная большасць членаў КАС і іншых груп анархістаў — студэнты ці ўчарашнія студэнты. У большасці іншых арганізацый «дэмакратаў» састаў надзвычай стракаты, але аснова, ядро амаль усіх іх, як правіла, сярэдні слой інтэлігенцыі: выкладчыкі, навуковыя работнікі, медыкі і г. д. Гэта адзін з парадоксаў сацыяльнага саставу «дэмакратычных» сіл: яны рэкрутуюцца галоўным чынам з тых слаёў, якія менш за іншыя прыстасаваны да ўмоў рынку. І нягледзячы на гэта, менавіта яны складаюць лагер яго найбольш радыкальных прыхільнікаў, якія патрабуюць неадкладнага пераходу да яго.

К. ГРЫГОР'ЕЎ,
кандыдат філасофскіх навук.

(Працяг. Пачатак у № 96).

(Заканчэнне будзе).

ХЛЕБ НА ЖАНОЧЫХ ПЛЯЧАХ,

або Дакуль будуць пакутаваць дзяржынскія хлебапёкі на сваім старым прадпрыемстве?

Патрабуе вырашэння

Вось яны стаяць з боханамі духмянага гарачага хлеба, якія толькі што дасталі з пячэй. Твары на нейкі момант пасвятлелі, вусны кранула ўсмешка. Удаўся хлябок на славу! Пышны, лёгкі, з залацістай скарынкай. Яшчэ б! Толькі крыху больш месяца, як пачалі выпякаць новы гатунак — «барысаўскі» з кменам.

Але ў вопытных майстроў — начальніка цэха Ганны Вайцяховіч, майстра Ганны Федарака і цестамеса Яўгеніі Чэрнік, з якімі мы гутарым, на душы зусім не светла. Калектыў тут у асноўным жаночы, а работа, якую яны выконваюць, далёка не пад сілу нават дужым мужчынам. Ды і ўмовы працы не ідэальныя — прадпрыемству ўжо больш за трыццаць гадоў.

— Але мы — людзі вынослівыя, нібы тыя працаўніцы-мурашы, — не губляе аптымізму Г. Вайцяховіч.

— Шкада мне нашых сціплых жанчын-хлебапёкаў, — шчыра прызнаецца дырэктар завода Яўген Валянцінавіч Аляксееў, які прысутнічае пры нашай размове. — Такую ношу на сябе ўзвалілі. Скажыце, вы адстаялі б на нагах змену ў гарачым цэху? Не. А яны вытрымліваюць. За што мы ім вельмі ўдзячныя.

Хлеб на жаночых плячах... Менавіта так хочацца сказаць пра дзяржынскіх хлебапёкаў. З 77 чалавек, што працуюць тут, большасць жанчыны. Мужчыны ж у асноўным выконваюць абавязкі хто слесара, хто электрыка, хто грузчыка. А ля пячэй, катлоў з цестам «чаруюць» толькі асобы слабага полу. У любой іншай краіне на вашым месцы ўжо даўно стаялі б аўтаматы-робаты, аўтаматычныя лініі, начыненыя электронікай. А мы з-за сваёй беднасці-галечы бязлітасна эксплуатуем жаночыя рукі.

Нібы перахапіўшы гэту думку, Я. Аляксееў кажа:

— Пяць гадоў тут працую, і ўвесь гэты час мяне мучыць думка, як аблегчыць працу жанчын-хлебапёкаў. Пара ўжо, нарэшце, стварыць для іх такія ўмовы, пры якіх кожная магла б на сябе часцей у люстэрка глянуць і сям'і больш увагі ўдзяліць...

Трэба аддаць належнае дырэктару хлебазавода, які самакрытычна ставіцца да праблемы жаночай працы на вытворчасці. У сваім калектыве, дарэчы, ён даволі шмат робіць для сваіх працаўніц, ідзе ім насустрач у чым толькі можа. Перш-наперш тут, нягледзячы на вытворчыя і фінансавыя праблемы, знайшлі магчымасць у два разы павысіць людзям аплату за работу ў вячэрнія і начныя змены, на 20 працэнтаў узняць здзельныя расцэнкі, а размер прэмій — да 40 працэнтаў.

Кіраўніцтва хлебазавода стараецца вырашаць многія сацыяльныя пытанні. Летась, напрыклад, пяць сем'яў хлебапёкаў атрымалі жыллё, у чарзе цяпер толькі 9 чалавек. І сёлета калектыву абяцаюць выдзеліць дзве кватэры. Немалаважна і тое, што для ўсіх рабочых арганізавана гарачае харчаванне, якое дастаўляецца са сталовых аб'яднання грамадскага харчавання. Кожную восень усе члены калектыву забяспечваюцца бульбай, капустай, морквай. Каб хоць па святах атаварыць рабочых мясам, арганізавалі падсобную гаспадарку, гадуюць свіней. Сёлета для задавальнення патрэб у агародніне пабудавалі сваю цяпліцу.

— Але тое, што мы зрабілі для аблягчэння працы жанчын, — мізэр,—лічыць Я. Аляксееў. — З нашымі кадрамі ды вопытам мы маглі б выпускаць хлебабулачнай і безалкагольнай прадукцыі ўдвая больш, каб працавалі на новым заводзе, у лепшых умовах.

Так, сваё далейшае існаванне пры рыначных адносінах калектыў не ўяўляе без новага прадпрыемства. На дзеючым хлебазаводзе, які ледзь дыхае, наўрад ці ўдасца ўтрымацца на плаву. Але наколькі рэальная і блізкая перспектыва будаўніцтва новых заводскіх карпусоў?

— У нас ужо ёсць праектна-каштарысная дакументацыя. Вырашана пытанне і з фінансаваннем будаўніцтва на 4,5 мільёна рублёў (праўда, у старых цэнах), — тлумачыць Яўген Валянцінавіч. — Аднак уся праблема ўпіраецца ў падрадчыка. За ўзвядзенне завода магло б узяцца дзяржынскае БУ-42, каб паступіла каманда з будтрэста № 23, што ў Маладзечна. Але трэст настойліва адмаўляецца ўзводзіць наш аб'ект. Вось цяпер і ламаем галаву, ці ўключаць яго ў план будаўніцтва 1992 года? Вельмі спадзяёмся, што сваю настойлівасць у гэтай справе праявяць народныя дэпутаты двух Саветаў — гарадскога і раённага, гарком партыі.

Цяжка сёння сказаць, колькі яшчэ будуць пакутаваць хлебапёкі на сваім старым прадпрыемстве. Яны б жадалі хутчэй парадаваць дзяржынцаў багатым асартыментам хлебабулачных вырабаў, напіткаў. А пакуль прыходзіцца задавальняцца трыма гатункамі хлеба і двума — напіткаў. Пры ўсім жаданні больш як 22 тоны ў суткі хлебапёкі не могуць выдаць з дзвюх старэнькіх пячэй. Таму на патрэбы горада ледзь выкройваюць яго 4 тоны замест 10—12, а астатні ідзе ў сельскія магазіны. А калі раптам мінскія хлебазаводы адмовяцца пастаўляць у Дзяржынск хлеб і муку, што мела ўжо месца ў лістападзе—снежні мінулага года, зноў не пазбегнуць незадаволенасці людзей, вялікіх чэргаў.

— Хіба мы абмежаваліся б выпускам 500 дэкалітраў напіткаў у суткі, каб не стрымлівала шклатара? — зноў задае сабе і нам пытанне дырэктар. — А іншы раз можам выдаць толькі 200 дэкалітраў. І гэта ў той час, калі на парозе лета і адчуваецца такая вострая патрэба ў напітку! Крыўдна, але без пустых бутэлек мы бездапаможныя...

Не хацелася б на гэтай песімістычнай ноце заканчваць свой невясёлы расказ пра калектыў дзяржынскіх хлебапёкаў. На жаль, такое ўжо наша сённяшняе жыццё, у якім больш праблем, чым радасці...

М. ПРАЖЭНІК.
г. Дзяржынск.

Газета выступіла. Што зроблена?

«Прыварак» на ікры»

Пад такім загалоўкам («Звязда», № 66) быў апублікаваны матэрыял, у якім расказвалася, што пасля таго, як мінуў тэрмін рэалізацыі ласасёвай ікры, яе ў Гомелі прадавалі па моцна завышанай цане.

На выступленне газеты рэагаванне ў рэдакцыю даслаў дырэктар Гомельскай аптовай рыбнай гасразліковай базы С. ВАРАБ'ЁЎ. Вось што ён піша:

— Неабходна адзначыць, што ласасёвая ікра паступіла на нашу базу ўжо з пратэрмінаваным часам рэалізацыі.

У сувязі з гэтым у дзень прыёмкі адразу ж быў запрошаны акт на падаўжэнне тэрміну рэалізацыі ад Мінскага рыбнага халадзільніка. Але акт своечасова атрыманы не быў, і камісіяй Гомельскай рыббазы ў адпаведнасці з пісьмом Мінрыбгаса СССР была праведзена праверка якасці паступіўшай ікры. Пры гэтым выявілася, што ГОСТ 7631—85 парушаны не быў, на што ўказвалася ў артыкуле. З улікам якаснага стану ікры камісія вызначыла канкрэтны тэрмін захоўвання ўказанай партыі ікры.

Што датычыць цаны, то Гомельскай рыббазе не дадзена права самастойна ўстанаўліваць цэны на гэту прадукцыю. У даным выпадку работнікі базы кіраваліся тэлеграмай № 4422 ад 15.11.90 г. Мінрыбгаса СССР і прэйскурантам, атрыманым ад Белрыбпрамзбыта, дзе быў указаны павышаючы каэфіцыент «6», а не «5», як у пастанове Саўміна СССР.

Лічу, што пры правядзенні акцый, звязаных з пераацэнкай прадукцыі, спрэчныя пытанні павінны ўзгадняцца на саюзным і рэспубліканскім узроўнях, а да непасрэдных выканаўцаў даводзіцца вывераныя і дакладныя цыркуляры. У даным выпадку ў выніку супярэчлівых указанняў вышэйстаячых органаў панеслі страты як пакупнікі, так і сама рыббаза ў выглядзе штрафаў.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ ад 18 да 18 СУТАК

БЫЦЬ ЗАКАЗНІКУ

МАЛАРЫТА. (М. Мігалевіч). Ідэю стварэння заказніка падаў дэпутат Лукаўскага сельскага Савета кандыдат навук, выкладчык Брэсцкага педінстытута імя А. С. Пушкіна Міхаіл Васільевіч Міхальчук.

Аматар прыроды, ураджэнец тутэйшых мясцін, ён арганізаваў са сваімі студэнтамі экспедыцыю вывучэння флоры і фаўны лесу, што паміж вёскамі Лукава і Забалацце. Ім удалося выявіць асабліва рэдкую, выміраючую расліну—Венерын Чаравічак. У мясцовым лесе іх знойдзена каля 500, у той час як у Белавежскай пушчы — усяго 70.

— Цяпер рэдкая расліна занесена ў Міжнародную Чырвоную кнігу і Чырвоныя кнігі СССР і БССР.

КАЛІ КУРАНЯТ ЛІЧАЦЬ...

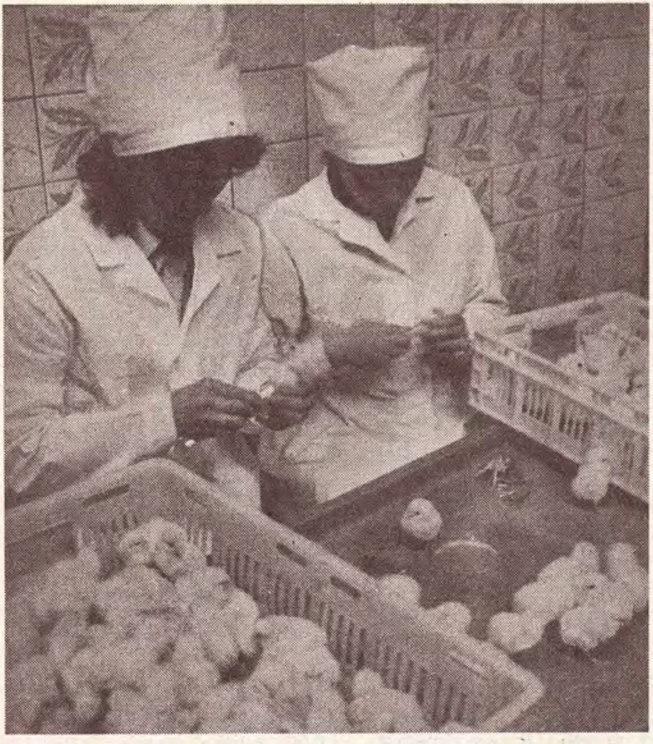

Недахоп кармоў і рэзкае пагаршэнне іх якасці прывялі да значнага зніжэння яйканоснасці курэй. Асабліва адчувальнай да якасці корму аказалася птушка, завезеная з-за мяжы. [illegible] крыжу «Беларусь-9», выведзены вучонымі-селекцыянерамі Беларускай занальнай доследнай станцыі па птушкагадоўлі. [illegible] Вытворчыя працэсы селекцыйнай работы вучоных камп'ютэрызаваны [illegible]. Беспапяровая тэхналогія дазволіла значна скараціць колькасць [illegible] доследнай станцыі, якая пастаўляе на дагаворах племянныя яйкі і курачак [illegible] птушкафабрык, гаспадарак. [illegible] — птушка беларускай селекцыі.

На здымку: [illegible].

Фота І. ЮДАША.

СЕКС-ПАСЛУГІ ПА ГАДЗІНАХ

АСТРАХАНЬ. Як паведаміла газета «Волжские новости», некалькі маладых дэпутатаў Астраханскага гарадскога Савета падрыхтавалі вельмі сур'ёзны дакумент — «Рэкамендацыі па мерапрыемствах, накіраваных на павышэнне ўзроўню сексуальнай культуры ў Астрахані».

Узяўшы за аснову тэзіс, што «попыт на секс-паслугі будзе заўсёды, пакуль існуе чалавек», дакумент дэпутацкай камісіі ставіць пытанне аб арганізацыі ў горадзе «дома спатканняў» для «малых людзей», якім у выніку нейкіх абставін няма дзе прытуліцца. Мяркуецца, што «дом спатканняў» будзе гасцініцай з [illegible] нумарамі, пагадзіннай аплатай і продажам усіх неабходных сродкаў гігіены.

Пачатковы запіс мяркуецца рабіць, як у паліклініцы, па пашпарту, а гэта, на думку аўтараў «Рэкамендацый», дазволіць «прафілактаваць выпадкі згвалтаванняў на сексуальнай глебе».

● СТОП-ФАКТ ● СТОП-ФАКТ ● СТОП-ФАКТ

МАРСІЯНЕ НАС НЕ ВЫРАТУЮЦЬ

«Эка» — дом. «Логія» — веды. «Экалогія» — веданне і падтрыманне ў добрым стане свайго дома. Менавіта тут я яскрава зразумеў, што фраза «Зямля — наш агульны дом» не проста ідэалагічны лозунг. Гэта рэальнасць. Жахлівая рэальнасць, бо Зямлі пагражае смерць ад экалагічнага крызісу. Але ўсё ў нашых руках. Калі мы, усе народы нашай планеты, не выратуем сябе самі — ніякія іншапланецяне нас не выратуюць. А нам, беларусам, трэба змагацца яшчэ і з наступствамі Чарнобыля.

Менавіта такія матывы прагучалі на Установчай канферэнцыі Беларускага савета «Экалагічная інтэрнацыянала Зялёнага Крыжа і Зялёнага Паўмесяца». Гэта арганізацыя існуе ўсяго год.

Вядомыя вучоныя — эколагі, прадстаўнікі партыі «зялёных», медыкі, філосафы, сацыёлагі падзяліліся сваімі думкамі па тэмах «экалагічная філасофія», «экалагічнае права», «экалогія чалавека», «палітычная экалогія» і іншых. [illegible]

[illegible] гаворыцца, што [illegible] «экалагічнай воляй» [illegible] «экалагічную самасвядомасць» [illegible]

Станіслаў СУЛКОЎСКІ.

НАВОШТА ЖАНЧЫНАМ СПІРТ?

МІНСК. Супрацоўнікі БКСУ Ленінскага раёна [illegible] УУС Мінгарвыканкома [illegible] 33 літры спірту на суму 1.300 рублёў. Узбуджана крымінальная справа [illegible]. Вядзецца следства.

АБАКРААЎ І... «УЗНАГАРОДЗІЛА»?

МІНСК. У нумары газеты за 7 мая мы паведамлялі ўжо аб тым, што жанчына, якая засталася начаваць у нумары, дзе пражываў японец, украла ў яго 200 долараў, каля 1000 рублёў, відэакамеру, магнітафонныя касеты і некаторыя іншыя рэчы.

Дзякуючы намаганням супрацоўнікаў міліцыі, злодзейка затрымана. [illegible] «узнагародзіла»? Асцерагайцеся!

Выпуск падрыхтавалі: У. ГОЙТАН, А. КОКТЫШ, А. СЛАНЕЎСКІ, І. КАРНЕЙ, С. СУЛКОЎСКІ.
Нашы тэлефоны: 32-44-02, 32-60-13, 32-31-98.

ШЛЯХ ДА ЗГОДЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

пер, калі парушыліся гаспадарчыя сувязі ў краіне, многія з гэтых прадпрыемстваў прастойваюць і без забастовак. І калі актыўна не заняцца іх рэарганізацыяй, а магчыма, і пераарыентацыяй на выпуск іншай прадукцыі, то многія рабочыя проста апынуцца на вуліцы.

Урад шукае шляхі аднаўлення падарванага даверу з-за вымушанага капіравання палітыкі цэнтра, разумеючы, што інакш сітуацыя можа стаць некіруемай. Не апошняе месца ў гэтай сувязі мае і вопыт прыбалтаў, якія больш-менш спраўляюцца са сваімі крызіснымі сітуацыямі. Давер да законнай улады там у наяўнасці.

— Але ж цяпер урад распрацаваў праграму стабілізацыі эканомікі і сацыяльнай абароны насельніцтва рэспублікі...

— Праграма, бясспрэчна, цікавая. Але ж мы і раней пацвярджалі шлях да рынку, развіццё прадпрымальніцтва, дэманапалізацыю, стварэнне канкурэнтнага асяроддзя. А дзе вынікі? Не ведаю, што канкрэтна зробіць Вярхоўны Савет, якое будзе прынята рашэнне, але перакананы, што дзеячам, якія прывыклі кіраваць па-старому, адседзецца не ўдасца. Мяркуецца і пэўная рэарганізацыя ўрадавых структур — гэта таксама на парадку дня сесіі Вярхоўнага Савета. Але галоўнае, што мяне трывожыць і выклікае сумненне ў паспяховым ходзе рэформы,—адсутнасць згоды па тых пытаннях, вырашэнне якіх не супярэчыць афіцыяльна дэкларыраванай сутнасці любой з палітычных сіл у рэспубліцы. Як і ў час красавіцкіх стачак, узмацняецца процістаянне. Адзін з асноўных пунктаў патрабаванняў стачкомаў — дэпартызацыя дзяржаўных прадпрыемстваў і ўстаноў. Я таксама лічу, што палітычныя структуры не патрэбны вытворчасці, але наўрад ці большасць Вярхоўнага Савета са мной пагадзіцца... Вось і цудоўная прычына стачкомам для раскручвання чарговага вітка напружанасці. Ці хопіць палітычнай культуры процістаячым бакам, каб устрымацца ад крайніх мер і задаволіцца вынікамі пайменнага галасавання на сесіі па гэтаму пытанню? Баюся, што не, хоць галасаванне наглядна пакажа, хто ёсць хто, і дасць магчымасць выбаршчыкам ужо ў недалёкім будучым паставіць, напрыклад, пытанне аб адкліканні залішне прыхільнага да партыйнай фракцыйнасці дэпутата, бо законапраект аб адкліканні — таксама ў парадку дня сесіі. Гэта шлях канстытуцыйны. А шырока распаўсюджаны вірус неабальшавізму, вірус ламання ўсяго і ўсіх і вызначае тэрмін вырашэння падобнага роду пытанняў у 24 гадзіны.

— Значыць, Станіслаў Станіслававіч, Вы не верыце ў перспектыву «круглага стала» нацыянальнай згоды, аб неабходнасці якой цяпер заяўляюць самыя розныя палітычныя сілы ў рэспубліцы?

— Апошнім часам я ўсё больш схіляюся да думкі, што ў перспектыве нам гэты «круглы стол» неабходны. На авансцэну палітычнага жыцця рэспублікі прыйшлі новыя палітычныя сілы. Раней я лічыў, што яны яшчэ малазначныя, яшчэ не сфарміраваліся і не аформіліся як след. Аднак становіцца відавочным, што такія сілы, дапусцім, той жа стачачны рух — рэальнасць, якую нельга не ўлічваць. Яны могуць узяць і бяруць на ўзбраенне любыя формы супраціўлення. Лепш вырашаць спрэчныя пытанні за сталом перагавораў, чым, напрыклад, метадамі законнага спынення актаў грамадзянскага непадпарадкавання. Але, гаворачы «а», трэба падумаць, якія перспектывы выцісне з сябе «б». Вынікам, ва ўсякім разе першым вынікам, работы прадстаўнічай улады — «круглага стала» павінна быць выканаўчая ўлада. Па аналогіі з некаторымі ўсходнееўрапейскімі варыянтамі — «урад народнага даверу». Не ведаю, які з гэтых варыянтаў выберуць беларускія прыхільнікі «круглага стала», але нельга абысці ўвагай і тое, што з-за адсутнасці механізма кантролю дагаворанасцей амаль усюды «круглы стол» стаў кароткачасовым пераходным перыядам ад аднаго манапалізму да другога.

Ідучы да «круглага стала», не трэба наступаць палітычнаму саперніку на ногі і тым больш адтоптваць іх. Пакуль жа нам такой палітычнай культуры яўна не хапае нават сярод дэпутатаў Вярхоўнага Савета. У выніку аднаму сказаць пра другога няпраўду нічога не варта. У час красавіцкіх бурных стачак народны дэпутат С. Антончык, напрыклад, прыйшоўшы да мяне з дэлегацыяй, сказаў прыкладна так: «Дайце нам прамы эфір па рэспубліканскаму тэлебачанню, і мы спынясм стачку ў Оршы, людзі не будуць выходзіць на рэйкі і перашкаджаць рабоце магістралі». Я, памятаю, адказаў яму літаральна наступае: «Ведаеце што, калі людзі кідаюць свае рабочыя месцы і, парушаючы законы, ідуць на чыгунку спыняць паязды, яны павінны адказваць па закону».

Антончык мне: «А як будуць адказваць члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета?» Я гавару — таксама па закону. Закон абавязковы і для рабочага, і для члена Прэзідыума.

Аднак па дарозе ад Прэзідыума да плошчы Леніна са шматтысячным натоўпам гэты мінідыялог ператварыўся немаведама ў што.

Паважаны Сяргей Антонавіч публічна заявіў: «Вось нам Шушкевіч сказаў, што хопіць сіл, каб усіх вас разагнаць і на плошчы, і ў Оршы» і г. д.

Так і хочацца ўсклікнуць: дык дзе ж такое бачна — хлусня сярод белага дня пры ўсім народзе. І гэта, дарэчы, гаворыць чалавек, які ўвесь час працуе з дыктафонам, увесь час запісвае размовы. І калі ўжо нельга паспадзявацца на памяць, дык праслухайце запіс. За кароткі час сваёй дэпутацкай дзейнасці я нагледзеўся на ўсякае, але ніколі не змагу прывыкнуць да дзеянняў, тым больш катэгарычных, падказваемых і стымулюемых не веданнем, не разуменнем сутнасці з'яў, а чуццём — класавым, карпарацыйным, калектыўным і г. д.

Як ужо тут арганізаваць «круглы стол»: ён хутчэй развалiцца, чым мы прыйдзем да яго. І як вынік: маюць патрэбу ва ўсведамленні саміх сябе, сваіх мэт і імкненняў кампаненты «круглага стала».

Нам больш за ўсё патрэбна цяпер ідэя, якая аб'ядналa б розныя сілы. На мой погляд, ёю можа стаць, напрыклад, прынцып рацыянальнага гаспадарання пераважна на базе ўласных рэсурсаў.

— А што Вы думаеце аб стварэнні суверэннай беларускай дзяржавы на прынцыпах прынятай Дэкларацыі аб суверэнітэце, як, дапусцім, гэта робіць суседняя Украіна?

— Ідэя прывабная. Але, думаю, што Украіна і Беларусь не могуць быць пабудаваны на адзіных прынцыпах. У нас процілегла розныя ўмовы. Украіна як аўтаномія можа хоць сёння забяспечыць сябе практычна ўсім неабходным. Беларусь жа асноўную масу сыравіны завозіць з той жа Украіны або Расіі. Вось цяпер на Украіне знізіўся выпуск цэменту, пачалі яго «гнаць» у першую чаргу для сваіх патрэб, а ў нас ужо спыняецца будаўніцтва жылля, школ.

На жаль, у пасляваенныя дзесяцігоддзі рэспубліка развівалася аднабакова, з вялікімі перакосамі і дэфармацыяй. Мноства металаёмістых вытворчасцей, а свайго металу ні грама і да т. п.

Вось чаму нашым спрытным дэмакратам, якія захапляюцца міфічнай чарнаморска-балтыйскай садружнасцю, трэба было б задумацца, што ладзіць варта не толькі з тымі, чые палітычныя пераўтварэнні ім па душы. Калі тая ж Украіна можа сабе дазволіць на нас раззлавацца, то мы сабе не можам гэтага дазволіць у адносінах да яе. Мы павінны з ёю ладзіць, бо ў нас няма ні металу, ні вугалю, ні паўнацэннай пшаніцы, і мы не знойдзем іх ва ўсіх прыбалтаў, разам узятых.

У сістэме еўрапейскай інтэграцыі, на сусветным рынку нас наўрад ці пакуль што хто-небудзь можа прымаць сур'ёзна: неабходны многія гады падрыхтоўчай работы, каб мець і грошы, і тавары, і ўменне іграць па прынятых там жорсткіх правілах.

Тыя ж, хто лічыць, што мы заявім аб сваёй самастойнасці, непадпарадкаванні цэнтру і нам ад гэтага стане лягчэй праз паўгода-год, — глыбока памыляюцца.

Шлях да сапраўднага суверэнітэту вялікі і няпросты, першыя крокі зроблены, наступныя намечаны, трэба ісці далей.

Галоўнае ж цяпер — сумесныя пошукі выхаду з крызісу. Іх інтэнсіфікацыя набліжае «круглы стол».

Вёў гутарку **Аляксандр ШАГУН.**

Няўжо і вяскоўцу баставаць?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

тэхніка. Камбайн «Дон-1500» па ўзроўню канструктарскай думкі — на ўзроўні сусветных узораў, а па якасці — няма слоў, каб «ацаніць» працу завадчан.

У пачатку 70-х гадоў было масавае будаўніцтва збожжаачышчальна-сушыльных комплексаў КЗС-5, КЗС-20, КЗС-40. Мінула 20 гадоў. На вытворчасць пастаўлена новае абсталяванне КЗС-25, КЗС-50. Яго, між іншым, як і 90 працэнтаў усіх сельгасмашын, вырабляюць зняволеныя. Але дзе яно? За апошнія тры гады раён атрымаў толькі два КЗС-25, ды і тыя некамплектныя. А збожжавы клін у раёне перавышае 21 тысячу гектараў, валавы збор— 67 тысяч тон. Пагодна-кліматычныя ўмовы Беларусі ніколі не дазвалялі атрымліваць сухое збожжа вільготнасцю 13—14 працэнтаў.

Прымаючы любыя рашэнні, якія датычаць глабальных перамен у нашым грамадстве, трэба заўсёды памятаць і вяртацца да гісторыі краіны. Бо ў нашай гісторыі былі масавая калектывізацыя, разбурэнне аднаасобных сялянскіх гаспадарак і як вынік — страшэнны голад у краіне. Ці не да гэтага сёння імкнуцца навaспечаныя партыі і асобныя «хлебаробы», якія захапляюцца палямі і лугамі з акна аўтамашыны ці на беразе ракі каля агню, ахмялеўшы ад паху травы, лесу і свежазваранай юшкі, рыба для якой не імі і злоўлена?! Няхай ужо пісьменнік Ю. Чарнічэнка змагаецца за прыватніка, ён хоць у «Сельскай гадзіне» даведаўся пра праблемы вёскі і селяніна. А калі Маша Распуціна, і тая гаворыць на Беларускім радыё: «Каб мне далі зямлю, я б таксама ўзяла б»... Ах вы мае мілыя «земляробы»! Прыязджайце ў Клімавіцкі раён, мы вам сотні гектараў дадзім і падатак браць не будзем, толькі арыце і сейце, каб зямля не схуднела і не зарастала кустоўем. А хмызняк, лес, балота наступаюць хутка — за год больш як 400 гектараў выходзіць з землекарыстання. Меліяратары ж за год адваёўваюць крыху больш як 200 гектараў.

Цяпер, зазначым, майскія дажджы прыпынілі палявыя работы. Калі ў мінулыя гады ў гэты час заканчвалі садзіць бульбу, то сёлета 9 мая гэту работу яшчэ і не пачыналі. З-за дажджоў дрэнна ідзе тэхніка, адбіваецца і недахват механізатараў. Шэфы гарадоў Магілёва і Бабруйска, у прыватнасці завод «Магілёўсельмаш», адмовіліся дапамагаць: «Да Клімаўшчыны далёка. У вас радыяцыя. А ў нас перабудова, дэмакратыя. Куды хочам, туды і едзем ці наогул нікуды не паедзем».

Сёння многія прадпрыемствы бастуюць. Хто на плошчы практыкуецца ў красамоўстве, а хто і проста каля станка нічога не робіць, толькі б зарплата ішла.

Селянін звычайна не надае асаблівай увагі таму, што адбываецца на плошчах. Але гэта не значыць, што ён далёкі ад палітыкі. На ўсе падзеі ён рэагуе хваравіта. Аднак на колькі хопіць яго вытрымкі? Вось пра гэта ніхто не хоча думаць. А я ведаю: да той пары, калі яму перастануць плаціць зарплату. І гэта можа адбыцца вельмі хутка. Нават у нашым раёне праз месяц у 16 з 20 гаспадарак не будзе чым плаціць. І тады дзеянні вёскі будуць непрадказальныя.

І яшчэ пра адно мне хочацца напомніць аматарам забастовак. Любыя заваёвы горада праз забастоўку становяцца бядой для селяніна. За прыкладам далёка хадзіць не трэба. Калі рабочыя трактарнага завода даб'юцца праз стачку рэзкага павышэння зарплаты, то іх трактар таксама падаражае. Ці зможа яго купіць селянін? Не, вядома. Акрамя таго, селяніна ўжо цяпер пачынаюць прыціскаць падаткамі, бартэрнымі здзелкамі.

Забастоўшчыкі на плошчах, напэўна, забыліся пра адзін цвёрды вясковы жыццёвы закон — у самую цяжкую часіну селянін заўсёды дзяліўся з рабочым.

Абстаноўка, у якой мы знаходзімся, цяжкая, але выхад ёсць. Рабочы павінен не штурмаваць урад, а ісці на параду з сялянамі. І спытаць, што трэба зрабіць для хлебароба, каб ён здолеў удосталь паставіць народу танных прадуктаў харчавання.

Паважаныя дэмакраты, лібералы, камуністы, правыя і левыя ўсіх рухаў і плыняў! Зямлі шмат, яна чакае вас, чакае вашых працавітых рук і разумных галоў, якія здолелі б абнавіць гэту зямлю, удыхнуць у яе новае жыццё, ажывіць паміраючыя вёскі, даць імпульс надзеі сваім маці, бацькам, дзядулям і бабулям, якія маюць вялікую патрэбу ў вашым добрым слове і дапамозе.

Зямлі патрэбны разумныя галовы і моцныя працавітыя рукі. А жыццё пакажа, хто зможа накарміць краіну— калгасы і саўгасы ці фермер, для работы якога сёння ёсць толькі адно — яго жаданне працаваць. Але ж гэтага надзвычай мала. Патрэбны глыбокія веды, танная тэхніка, зусім новая сістэма забеспячэння, збыту, эканамічныя разлікі, фінансава-бухгалтарская служба. Крэдыты і паручыцелі за крэдытораў. І яшчэ вельмі і вельмі шмат чаго, з чым прыйдзецца сутыкнуцца будучаму фермеру. Давайце будзем не спяшацца ламаць тое, што стваралася пакаленнямі і дзесяцігоддзямі.

Давайце будзем спяшацца не спяшаючыся!

А. ЛЯОНАЎ,
першы сакратар Клімавіцкага РК КП Беларусі.

ЧЫСЛАВЫ ГАРАСКОП

Тысячы гадоў існуе «Майстэрства нумароў», сцвярджае часопіс «Эва». Гэты чыславы гараскоп заснаваны на 9-гадовых цыклах, якімі пульсуе наша жыццё. У цыкле кожны год мае сваё месца і сэнс. Які? Давайце падлічым. Бяром цяперашні, у даным выпадку 1991 год. Падсумоўваем усе чыслы, якія складаюцца, г. зн. 1 плюс 9, плюс 9, плюс 1. Сума роўная 20. Далей зноў падсумоўваем складаемыя атрыманага чысла (20) — 2 плюс 0 раўняецца 2. Двойка гэта універсальнае чысло, якое сёлета кожны з вас будзе плюсаваць да свайго года і дня нараджэння. Напрыклад, Вы нарадзіліся 3 чэрвеня 1939 года. У гэтым выпадку падсумоўваем: 6 (чэрвень — шосты месяц) плюс 3 (дзень нараджэння), плюс 1, плюс 9, плюс 3, плюс 9, атрымліваем 31. Да атрыманага чысла плюсуем універсальнае чысло для гэтага года (г. зн. 2) — атрымліваем 33. Не забудзьце: калі сума з дзвюх лічбаў, іх трэба скласці. Такім чынам атрымліваеце 3 плюс 3 — 6. А гэта азначае, што для вас, народжанага 3 чэрвеня 1939 года, 1991 год будзе шостым годам цыкла.

Мы не дарэмна паставілі над гэтым гараскопам рубрыку «Хочаце—верце, хочаце—праверце». Таму што ўсякія гараскопы, прадказанні астролагаў і іншая містыка ўжо даўно ўспрымаюцца людзьмі як своеасаблівае забаўляльнае чытанне. З такога пункту погляду, відаць, трэба ставіцца і да сённяшняй публікацыі.

ХОЧАЦЕ-ВЕРЦЕ, ХОЧАЦЕ-ПРАВЕРЦЕ

ПЕРШЫ ГОД ЦЫКЛА

Гэты год самы важны. Калі хочаце, можаце ўсё пачаць нанава. Самы час узяцца за карысную справу. Карысную — для вас персанальна. Плануйце, наколькі дазваляе ваша фантазія. Праяўляйце ініцыятыву і бярыцеся за ўсё, што інтуітыўна лічыце патрэбным для сябе. З боку не дачакаецеся асаблівай дапамогі, але нішто не зможа парушыць вашы планы. Тое, што пачняце ў гэтым годзе, несумненна, прынясе вам поспех і спатрэбіцца надоўга. Самы час змяніць кватэру, работу, пачаць новую справу і г. д. Але будзьце разборлівымі. Тое, што набераце ў гэтым годзе, будзе суправаджаць вас усе дзевяць гадоў цыкла.

ДРУГІ ГОД ЦЫКЛА

Сяму-таму можа здацца, што гэты год — ціхі, спакойны, мірны. Але ён дазволіць набыць вам мноства новых сувязей, новых сяброў. Большасць адзінокіх людзей створаць сем'і ці абзавядуцца важнымі знаёмствамі. Гэты год — спрыяльны час уступіць у які-небудзь клуб, уключыцца ў арганізаваную дзейнасць. Вашы прапановы, ідэі будуць мець поспех, дапамогуць людзям. Прыслухоўвайцеся да парад. Яны могуць вам быць карыснымі. Не праяўляйце ўпартасці, дазваляйце кіраваць іншым. Акцэнт гэтага года — цярпенне. Спакойна чакайце, усё важнае для вас прыйдзе. Толькі не перастарайцеся. У гэтым годзе трэба як мага менш гарачыцца, інакш не мінуць бяды. Працягвайце распачатае ў мінулым годзе. Задавальняйцеся дасягнутым, нічога не мяняйце.

ТРЭЦІ ГОД ЦЫКЛА

У гэтым годзе, вы, відаць, будзеце задаволены сабой. Год павінен быць асабліва ўдалым. Галоўнае, рабіце ўсё, што вам цікава. Вашы мастацкія схільнасці, захапленні, дзейнасць на тэатральнай і культурнай ніве, вашы творчыя і арыгінальныя ідэі павінны прынесці поспех. Разлічвайце на мноства недалёкіх паездак. Праблемы, якія могуць узнікнуць у гэтым годзе, хутчэй за ўсё будуць звязаны з непрыемнасцямі трохгадовай даўнасці. Бойцеся растраціць сваю энергію на дробязі, акрамя таго, асцерагайцеся зайздрасці, даўгоў. Пастарайцеся ўсё цвяроза асэнсаваць, паглыбіцца ў сутнасць. Для тых, хто свае задумы пачаў ажыццяўляць тры гады назад і за гэты час нічога істотна не мяняў, год, напэўна, будзе спрыяльным.

ЧАЦВЁРТЫ ГОД ЦЫКЛА

У гэтым годзе вам давядзецца абмежаваць сябе, але не настолькі, каб гэта супярэчыла прыродзе. Калі хочаце адчуваць сябе ў бяспецы, надавайце больш увагі дробязям. Не ствараце пражэктаў. Пераможа толькі працавітасць. Калі не будзеце прадбачлівымі, гэты год можа стаць для вас годам страт. Дзеля сваёй жа карысці старайцеся абмяжоўваць сваю дзейнасць службай і домам. Заслугоўвае адабрэння задума ўкласці грошы ў кватэру, дом ці траціць іх на падмацаванне здароўя — пазней усё гэта ў шмат разоў акупіцца. Успомніце пра памылкі мінулага і падумайце, як у будучым пазбегнуць іх. Вопыт — перш за ўсё.

ПЯТЫ ГОД ЦЫКЛА

Ключ гэтага года — перамены. Адмоўцеся ад таго, што ўстарэла, і бярыцеся за новую дзейнасць. Пазбягайце паездак, асабліва калі ў мінулым годзе давялося шмат ездзіць. Займіцеся тым, што цікава. Гэта павінен быць мірны год. Калі некаторы час падзеі разгортваюцца крыху ліхаманкава, не засмучайцеся: усе перамены — да лепшага. Будзьце прадбачлівыя, не ўпускайце ўдачы. У гэтым годзе вы можаце разлічваць на «раман». Эмацыянальная прыгода будзе прыемнай, не звязанай з клопатамі, але нядоўгай. Не бойцеся праявіць сябе. Спрыяльны час купляць, прадаваць, мяняць і нават займацца бізнесам. Але нямала шанцаў і пацярпець паражэнне. Так што рызыкуйце, але ведайце меру!

ШОСТЫ ГОД ЦЫКЛА

Вас чакаюць абавязацельствы і абавязкі, асабліва дома. Гэта спрыяльны час, каб змяніць месца жыхарства. Але можна заставацца і на ранейшым месцы. Не адкладвайце з вырашэннем складаных пытанняў. Даходы ў гэтым годзе ў вас павінны быць немалыя. Але калі захочаце мець яшчэ больш, не сядзіце склаўшы рукі. Старайцеся ўмацаваць дружалюбныя сувязі. Наперадзе ў вас сур'ёзныя клопаты, але не засмучайцеся, хутчэй за ўсё яны вырашацца для вас добра. А вось спрэчак дома пазбегнуць не ўдасца. Яны, аднак, не будуць цяжкімі. Не варта ўзвальваць на сябе больш, чым у вашых сілах. Не бярыцеся за тое, чаго не можаце загадзя «пралічыць» да канца. У адзінокіх вялікая магчымасць стварыць сям'ю. І больш як 90 працэнтаў гэтых шлюбаў будуць шчаслівымі. Каханне, што нарodзіцца ў гэтым годзе, не абмяжуецца толькі фізічнай сувяззю. Памятайце, што гэты год неспрыяльны для падарожжаў (ні з сям'ёй, ні аднаму).

СЁМЫ ГОД ЦЫКЛА

Выдатны год — час спакою і адпачынку. Дачакаецеся шмат добрага, калі не будзеце прамалінейнымі. А пакуль што набывайце веды, вучыцеся. Аналізуйце мінулыя ўчынкі, самаўдасканальвайцеся. Больш настойліва, чым у мінулыя гады, клапаціцеся пра здароўе. Старыя сябры, якіх вы шмат гадоў не сустракалі, раптам з'явяцца зноў і ўвойдуць у ваша жыццё. Спыніце любоўныя сувязі, інакш будуць непрыемнасці. Гэта неблагі год для шлюбу. Але каханне не будзе асноўным вашым інтарэсам. Адпачынак лепш правесці ля вады.

ВОСЬМЫ ГОД ЦЫКЛА

Амаль усё, чаго можна дасягнуць у матэрыяльнай сферы, у вас ёсць. Смела бярыцеся за грашовыя справы і пытанні кар'еры. Не пужайцеся кіруючых роляў. Гэта час важных перамен. У вас выдатныя магчымасці прадэманстраваць свае здольнасці і энергію. Вынікі будуць залежаць ад вашай працавітасці, намаганняў і настойлівасці. Наперадзе вялікія справы і магчымасці, якія нельга ўпусціць. Праяўляйце ініцыятыву. Старайцеся канкрэтна ўявіць сабе свае жаданні, нават калі пакуль што вам не вельмі ясна, як іх рэалізаваць. Тыя, хто ў гэтым годзе ажэняцца, напэўна набудуць багатага мужа ці жонку.

ДЗЕВЯТЫ ГОД ЦЫКЛА

Гэта бурны год, паколькі многае ў жыцці трэба завяршыць. Патрэбны людзі, якія змогуць вам дапамагчы. Лепшы спосаб паспяхова пражыць гэты год — імкнуцца ўпарадкаваць справы, падрыхтавацца да вялікай і сур'ёзнай работы, якая чакае вас у будучым годзе. Хочаце вы таго ці не, але да многіх спраў вы ўжо не вернецеся. Рыхтуйцеся да новага цыкла гадоў. Калі не развітаецца з мінулым, пазней пашкадуеце. Набярыцеся смеласці, адмоўцеся ад таго, што бескарысна, і завяршыце ўсё, каб маглі свабодна рухацца наперад. Калі ўдасца — падарожнічайце, узбагачайце сябе новымі ўражаннямі. Пастарайцеся ў гэтым годзе не мяняць работы. Вельмі спрыяльная сітуацыя для новага «рамана». Але каханне будзе кароткім.

Народны каляндар
Чэрвень

Пра гэты месяц, які распачынаў лета, народная прыказка гаварыла: «У чэрвені ўбача спадар, што Бог дасць у дар». З пераходных прысвяткаў велікоднага цыкла на чэрвень прыпадаюць Дзевятнік, Дзесятуха, Адзінаццатуха.

1. У суботу траецкага тыдня — пярэдадзень Пятроўскага паста (Пятровіцы). На Случчыне ў гэты дзень ладзілі летнія Дзяды.

2. Дзень трох мучанікаў— зледзянелых старцаў. Да іх, казалі, няма лета, але пасля іх ужо не бывае зімы. У нядзелю, праз тыдзень пасля Сёмухі, робіцца заговіны на Пятроўскі пост («Пятроўка—галадоўка»).

3. Кастусь, Алена, Міхал, Хведар. Святая Алена — апякунка ільну. Пасеяны на Алену, ён будзе асабліва ўдалым. У даўнія часы так і казалі: «Сей лён на Алену, будзе кашуля па калена».

6. Чацвер дзевятага тыдня пасля Вялікадня зваўся ў народзе Дзевятнікам. Калі ў гэты дзень, што папярэднічае дню Іаана Хрысціцеля, цёплае надвор'е, для пчаляроў гэта было прафесіянальнай прыкметай: «Калі выйдзе рой перад Янам, будзе зямец панам».

11. Іван, Хвядосся. «Хвядосся-каласяніца — жыта каласіцца».

12. Ісак. «На Ісака ладзяцца змяіныя вяселлі».

13. Ерма, Ярмія. Канец усякай сяўбы. «Прыйшоў Ерамей — больш не сей».

14. Пакутнікі Юстын і Харытон. Дзесятуха.

21. Хведар, Васіль, Яфрэма, Засіма. У гэты дзень спрабавалі прадказаць надвор'е і ўраджай: «На Тодара раса—лета сухое і ўраджайнае». «На Тодара раса—канапель паласа», «Хведар Страцілат грамамі багат». Адзінаццатуха.

25. Анупрэй, Пётр, Ганна, Арсень, Іона, Аўксенцій, Сцяпан, Андрэй, Феафіл. З імем Анупрэя ў сялянскім календары звязвалі пасяванне на ўзвышшах суніц.

ШАШКІ

НОВАЕ СПАБОРНІЦТВА

Аб'яўляем новы рэспубліканскі конкурс рашэнняў пазіцый у рускія шашкі. Усяго будзе 12 заданняў. Норма трэцяга разраду — набраць 67% ачкоў, другога — развязаць усе заданні. Акрамя таго, пераможцы будуць адзначаны.

За ўказанне поўных альбо прыватных пабочных рашэнняў і доказ, што пазіцыя не развязваецца, налічваюцца дадатковыя ачкі.

Тэрмін прысылкі адказаў — 10 дзён з наступнага дня пасля апублікавання задання, для чытачоў з іншых рэспублік — месяц.

А цяпер **першае заданне** — камбінацыйная праблема **В. Канстанцінава** (Краснадарскі край):

	a	b	c	d	e	f	g	h
8		●						●
7			●		○			
6		●				○		●
5	○				○			
4				●				●
3			○		●			
2						○		
1							○	

Белыя: простыя a5, c3, e5, e7, f2, f6, g1 (7).
Чорныя: простыя b6, b8, c7, d4, e3, h4, h6, h8 (8).
Ход і выйгрыш белых (адно ачко).

Запрашаем прыняць удзел у конкурсе ўсіх жадаючых. Судзіць яго будзе кандыдат у майстры спорту **П. Шклудаў** (г. Наваполацк).

100-52-6
П. Шклудаў

Белыя: простыя 12, 18, 24, 28, 35, 40, 49 (7).
Чорныя: простыя 9, 14, 21, 27, 37, 39, 44 (7).
Белыя пачынаюць і выйграюць (два ачкі).

АЎТАРСКІЯ РАШЭННІ

«Шашкі+шахматы». Заданне № 29 (М. Грушэўскі): 1. пр. cb6 2. пр. ab6 3. Сл.: b8 4. Сл. e5 пр. a5A 5. Дс3-b2 6. Д a3 7. Д b4 8. Сл. c3! 9. Д d2 10. Сл. a1! 11. Д c1×. A4... пр. c5 5. Д c3-b4 6. Сл. b2×. Поўнае пабочнае рашэнне: 1. Д e1×. **Заданне № 30** (П. Шклудаў): 1. Сл. c5 пр. b: d4A 2. Д g5×. A1... пр.: fd4 2. Д f4 3. пр. g5 4. Д g3 пр. ba5 5. Сл. b4×. **Заданне № 31.** (П. Шклудаў): 1. Сл. c5 пр. b: d4A 2. Д g5×. A1... пр.: fd4 2. пр. g5 (можна 2. Дb8, а затым 3. пр. g5 і 4. Дg3×) 3. Дg3 4. Сл. b4×. **Задача № 32** (М. Грушэўскі): 1. п.: hg3 Сл.: g3A 2. пb3 3. пb4 4. К:e4 пр.: ac5Б 5. К:g3 пр. g5 6. Сл. f4 пр. f6 7. Сл. e5×. Б4. ...пр.: ec5 5. К:g3 пр. g5 6. Сл. f4×. A1. ...Сл.: g5 2. К:e4 пр. ac5В 3. К:g5 4. пb2 5. п b4 пр. g5 6. Сл. f4 пр. f6 7. Сл. de5× В2. ...пр.: ec5 3. К:g5 4. п. b2 5. п. b4 6. Сл. ef4×. **Задача № 33** (П. Шклудаў): 1. Кf7—g5 пр. f8—e7A 2. Кg5—f3 пр. e7:g5 3. Кf3—h4×. A1. ...пр. f8—g7 2. Л e3—e5×. **Задача № 34** (П. Шклудаў): 1. Лh3—h1 пр. g7—f6A 2. Л h8—e1 пр. f6—e5Б 3. К g3—f1 пр. e5:g3 4. К f1—h2×. Б2. ...пр. f6—g5 3. Л e1—e3×. A1. ...пр. g7—h6 2. Лh8—e1 і г. д. **Задача № 35** (В. Шульга): b1—a1 (b2—c1A), a1—b2×. A(d2—c1), e1—d2×. **Задача № 36** (А. Акуліч): 1. К g4 ef4A 2. Сc1 f:b4 3. Кe3 bc3Б 4. Кc2 cd2В 5. Кe1×. A1. ...ed4 2. Кf2×. Б3... ba3 4. Кc2 ab2 5. Ка1×. В4. ...cb2 5. Ка1×. Такім чынам, белыя запіраюць простую чорных на трох розных палях — на b2, d2 і d4.

ВІЛЕЙСКАЕ ПТВ № 124 ПРЫБОРАБУДАВАННЯ

аб'яўляе прыём навучэнцаў на 1991/1992 навучальны год з адукацыяй 11 і 9 класаў па спецыяльнасцях:

— станочнік шырокага профілю; аператар станкоў з праграмным кіраваннем;

— слесар МСР (зборшчык фотаапаратуры); кантралёр слясарна-зборачных работ;

— мантажнік радыёэлектроннай апаратуры і прыбораў; слесар-зборшчык радыёэлектроннай апаратуры і прыбораў.

З адукацыяй 11 класаў па спецыяльнасці: электраманцёр па рамонту электраабсталявання.

Тэрмін навучання: на базе 11 класаў — 1 год, на базе 9 класаў — 3 гады.

Стыпендыя ад 40 да 120 рублёў у месяц у залежнасці ад спецыяльнасці. Тым, хто мае патрэбу, прадастаўляецца інтэрнат. Час навучання ў вучылішчы залічваецца ў працоўны стаж.

Асобы, якія паступаюць у вучылішча, прадстаўляюць дакументы згодна з правіламі прыёму ў прафесіянальна-тэхнічныя навучальныя ўстановы.

Адрас вучылішча: 222410, Мінская вобл., г. Вілейка, вул. Гагарына, 4, ПТВ № 124.

Тэлефоны: 5-60-79, 5-66-62.

Дырэкцыя.

МІНСКІ РАДЫЁТЭХНІЧНЫ ІНСТЫТУТ

аб'яўляе прыём слухачоў

з сярэдняй адукацыяй на дзённыя курсы (з 26 чэрвеня па 15 ліпеня 1991 года) для падрыхтоўкі да ўступных экзаменаў па матэматыцы, фізіцы і мовах.

Плата за навучанне — 60 рублёў.

Прыём заяў з 20 чэрвеня з 9.00 да 17.00 гадзін штодзённа, акрамя нядзелі.

Даведкі па тэлефонах: 39-89-88 39-89-58, 39-88-49.

Адрас інстытута: 220600, г. Мінск, вул. П. Броўкі, 6, корп. 1.

Рэктарат.

ВІЦЕБСКАЕ ПРАФЕСІЯНАЛЬНА-ТЭХНІЧНАЕ ВУЧЫЛІШЧА № 29 ЛЁГКАЙ ПРАМЫСЛОВАСЦІ

аб'яўляе прыём на вучобу моладзі з сярэдняй адукацыяй [з тэрмінам навучання 1 год] па спецыяльнасцях:

аператар, швачка па вырабу мужчынскага верхняга адзення і жаночага лёгкага плацця з навыкамі раскрою;

швачка, раскройшчык мужчынскага верхняга адзення;

швачка, кантралёр мужчынскага верхняга адзення;

слесар-рамонтнік;

кравец па вырабу жаночага лёгкага плацця з уменнем раскрою — тэмін навучання 2 гады.

З адукацыяй 8—9 класаў [тэрмін навучання 2 гады] па спецыяльнасці:

швачка па вырабу мужчынскага верхняга адзення і жаночага лёгкага плацця з навыкамі раскрою;

швачка, кушнер-раскройшчык футравых вырабаў.

У вучылішча прымаецца моладзь без экзаменаў.

Час вучобы залічваецца ў няспынны працоўны стаж.

Стыпендыя 150—170 рублёў. У час вытворчага навучання і вытворчай практыкі навучэнцы атрымліваюць 50 працэнтаў ад заробленай сумы. Тыя, хто скончыць вучылішча з адзнакай, мае перавагу пры паступленні ў сярэднюю і вышэйшую навучальную ўстанову па спецыяльнасці. Усе іншагароднія забяспечваюцца жыллём.

Асобы, якія паступаюць у вучылішча, прадстаўляюць наступныя дакументы: заяву на імя дырэктара вучылішча, атэстат (арыгінал), даведку з месца жыхарства, медыцынскую даведку, шэсць фотакартак (3×4 см).

Пачатак заняткаў 1 верасня 1991 года.

Адрас: г. Віцебск, вул. Кастрычніцкая, 14, ПТВ-29, тэлефон 36-42-72. Праезд аўтобусамі №№ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 22, тралейбусамі №№ 1, 2, 3, 4 да прыпынку «Вул. Камсамольская».

МІНСКІ ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ ІНСТЫТУТ ІМЯ А. М. ГОРКАГА

АБ'ЯЎЛЯЕ ПРЫЁМ СТУДЭНТАЎ У 1991 ГОДЗЕ

на дзённае навучанне — па спецыяльнасцях: матэматыка і інфарматыка, фізіка і інфарматыка, фізіка і матэматыка, біялогія і хімія, геаграфія і біялогія, гісторыя і сацыяльна-палітычныя дысцыпліны, гісторыя і замежная мова, руская мова і літаратура, беларуская мова і літаратура, музыка, музыка і педагогіка і методыка выхаваўчай работы, педагогіка і псіхалогія (дашкольная) і практычная псіхалогія, педагогіка і псіхалогія (дашкольная) і замежная мова, педагогіка і псіхалогія (дашкольная) і фізічная культура, педагогіка і методыка пачатковага навучання, педагогіка і методыка пачатковага навучання і методыка пачатковага навучання і музыка, лагапедыя з дадатковай спецыяльнасцю педагогіка і методыка пачатковага навучання, алігафрэнапедагогіка з дадатковай спецыяльнасцю практычная псіхалогія, алігафрэнапедагогіка з дадатковай спецыяльнасцю педагогіка і псіхалогія (дашкольная), сурдапедагогіка з дадатковай спецыяльнасцю педагогіка і псіхалогія (дашкольная), тыфлапедагогіка з дадатковай спецыяльнасцю педагогіка і псіхалогія (дашкольная).

На ўсіх факультэтах арганізуюцца патокі з беларускай мовай навучання.

Вывучэнне беларускай мовы на ўсіх спецыяльнасцях абавязковае.

Прыём заяў на дзённае навучанне — з 25 чэрвеня па 15 ліпеня, уступныя экзамены — з 16 па 31 ліпеня, залічэнне ў састаў студэнтаў — да 5 жніўня.

Па кожнай спецыяльнасці ўстаноўлены конкурсныя і пазаконкурсныя ўступныя экзамены. Пазаконкурсныя экзамены (адзначаны)* ацэньваюцца па сістэме «залік» і «незалік». Залічэнне ў інстытут вядзецца па колькасці балаў, набраных на конкурсных экзаменах. Па спецыяльнасцях устаноўлены наступныя экзамены:

на спецыяльнасць матэматыка і інфарматыка — па матэматыцы, фізіцы, беларускай мове і літаратуры (вусна)*;

на спецыяльнасці фізіка і інфарматыка, фізіка і матэматыка — па фізіцы, матэматыцы, беларускай мове і літаратуры (вусна)*;

на спецыяльнасць біялогія і хімія — па біялогіі, хіміі, беларускай мове і літаратуры (вусна)*;

на спецыяльнасць геаграфія і біялогія — па геаграфіі, біялогіі, беларускай мове і літаратуры (вусна)*;

на спецыяльнасці гісторыя і сацыяльна-палітычныя дысцыпліны, гісторыя і замежная мова — па гісторыі СССР, замежнай мове, беларускай (рускай) мове і літаратуры (сачыненне), беларускай мове і літаратуры (вусна)*;

на спецыяльнасць руская мова і літаратура — па рускай літаратуры (вусна), рускай мове (дыктант), беларускай мове (вусна), гісторыі СССР*;

на спецыяльнасць беларуская мова і літаратура — па беларускай мове (вусна), беларускай мове (дыктант), беларускай літаратуры (вусна), гісторыі СССР*;

на спецыяльнасці музыка, музыка і педагогіка і методыка выхаваўчай работы — па музыцы, гісторыі СССР, беларускай (рускай) мове і літаратуры (сачыненне), беларускай мове і літаратуры (вусна)*;

на спецыяльнасць педагогіка і псіхалогія (дашкольная) і практычная псіхалогія — па беларускай мове і літаратуры (вусна), беларускай (рускай) мове і літаратуры сачыненне), біялогіі;

на спецыяльнасць педагогіка і псіхалогія (дашкольная) і замежная мова — па беларускай мове і літаратуры (вусна), замежнай мове, беларускай (рускай) мове і літаратуры (сачыненне), біялогіі*;

на спецыяльнасць педагогіка і псіхалогія (дашкольная) і фізічная культура — па біялогіі, беларускай мове і літаратуры (вусна), беларускай (рускай) мове і літаратуры (сачыненне), фізічнай культуры; экзаменацыйнае выпрабаванне па фізічнай культуры праводзіцца ў перыяд падачы дакументаў;

на спецыяльнасць педагогіка і методыка пачатковага навучання — па матэматыцы, беларускай мове і літаратуры (вусна), беларускай (рускай) мове і літаратуры (сачыненне);

на спецыяльнасць педагогіка і методыка пачатковага навучання і музыка — па матэматыцы, беларускай мове і літаратуры (вусна), беларускай (рускай) мове і літаратуры (сачыненне)*; па гэтай спецыяльнасці экзамены здаюцца пасля субяседавання па праверцы музычных даных;

на спецыяльнасці лагапедыя, алігафрэнапедагогіка, сурдапедагогіка, тыфлапедагогіка — па беларускай мове і літаратуры (вусна), гісторыі СССР, беларускай (рускай) мове і літаратуры (сачыненне), біялогіі*.

Пры наяўнасці адпаведных падстаў па рашэнню прыёмнай камісіі абітурыенты могуць замест экзамена па беларускай мове і літаратуры (вусна) здаваць экзамен па рускай мове і літаратуры (вусна), акрамя асоб, якія паступаюць на спецыяльнасці руская мова і літаратура, беларуская мова і літаратура.

Экзамены праводзяцца, як правіла, у пісьмовай форме з наступным аналізам экзаменатарамі адказу ў прысутнасці абітурыента.

На спецыяльнасці матэматыка і інфарматыка, фізіка і інфарматыка, фізіка і матэматыка, гісторыя і сацыяльна-палітычныя дысцыпліны, гісторыя і замежная мова; музыка, музыка і педагогіка і методыка выхаваўчай работы; лагапедыя, алігафрэнапедагогіка, сурдапедагогіка і тыфлапедагогіка праводзяцца агульныя конкурсы.

Асобы, узнагароджаныя пасля заканчэння сярэдняй школы залатым (сярэбраным) медалём, скончыўшы сярэднюю спецыяльную навучальную ўстанову ці сярэдняе прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча з дыпломам з адзнакай (акрамя асоб, скончыўшых сярэднія прафесіянальна-тэхнічныя вучылішчы на базе сярэдняй адукацыі), здаюць адзін экзамен (першы ў пераліку экзаменаў па спецыяльнасці). Пры атрыманні ацэнкі «пяць» гэтыя абітурыенты вызваляюцца ад далейшай здачы экзаменаў, а пры атрыманні ацэнак «чатыры» ці «тры» здаюць астатнія экзамены.

Пераможцы і прызёры рэспубліканскіх алімпіяд, праводзімых Міністэрствам народнай адукацыі БССР, залічваюцца ў інстытут на адпаведныя спецыяльнасці без уступных экзаменаў.

Без уступных экзаменаў па выніках субяседавання (па выбранай спецыяльнасці) на дзённае навучанне залічваюцца медалісты школ, накіраваныя па мэтаваму прыёму на спецыяльнасці матэматыка і інфарматыка, фізіка і інфарматыка, фізіка і матэматыка. Прыём дакументаў для праходжання субяседавання да 10 ліпеня. Субяседаванне — з 10 па 15 ліпеня.

Без конкурсу пры атрыманні станоўчых ацэнак на ўступных экзаменах залічваюцца звольненыя ў запас ваеннаслужачыя, якія маюць устаноўленыя ўрадам ільготы; дзеці-сіроты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў; інваліды I і II груп, якім па заключэнню УПЭК не проціпаказана навучанне ў ВНУ.

Уступныя экзамены праводзяцца па праграмах, складзеных у адпаведнасці з вучэбнымі праграмамі сярэдняй агульнаадукацыйнай школы, могуць здавацца як на беларускай, так і на рускай мовах.

Паступаючыя падаюць на імя рэктара інстытута заяву па адзінай форме. Да заявы прыкладаюцца: дакумент аб сярэдняй адукацыі (арыгінал); медыцынская даведка; 6 фотакартак размерам 3×4 см.

Пасля прыбыцця ў інстытут абітурыенты асабіста прад'яўляюць у прыёмную камісію пашпарт.

Яўка на экзамены па выкліку прыёмнай камісіі. На час экзаменаў абітурыенты забяспечваюцца інтэрнатам.

Платныя стацыянарныя падрыхтоўчыя курсы для абітурыентаў, скончыўшых сельскія школы, арганізуюцца з 1 па 14 ліпеня.

Усе пытанні, звязаныя з прыёмам у інстытут, вырашаюцца прыёмнай камісіяй.

Дакументы накіроўваюць на адрас: 220809, Мінск, вул. Савецкая, 18, Педінстытут імя А. М. Горкага, прыёмная камісія.

Даведкі па тэлефоне: 20-94-17.

Даведкі аб падрыхтоўчых курсах па тэлефоне: 26-44-47.

Рэктарат.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

29 мая

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. Ліра.
10.25. «Час выбраў нас». 3-я серыя.
11.30. «Як жывеш, Расія?». Дак. фільм Кшыштафа Занусі (Польшча).
12.40. «Брыгада «С». Запрашаем у забароненую зону».
13.20—13.30. Тэлефільм.
16.30. «Арыенцір». Праграма для старшакласнікаў і навучэнцаў ПТВ.
17.15. Экран дзіцячага фільма. «Памылка дзядзечкі Агу», «Дзядзечка Агу ў горадзе», «Асляня».
18.00. Футбол. «Дынама» (Брэст) — «Зара» (Бельцы).
18.55. Наш каментарый. Пайсці і вярнуцца.
19.00. Панарама.
19.30. «Вузельчыкі памяці». Дак. фільм.
19.45. Рынак. Перад выбарам. Прымае ўдзел генеральны дырэктар абутковага аб'яднання «Прамень» В. Б. Вернякоўскі.
20.15. «Спявае Юрый Антонаў».
20.45. Калыханка.
21.00. «Дзень добры, чалавек», «Скарбы тарфяной чашы», «Справы сардэчныя і... сасудзістыя». Навукова-папулярныя фільмы.
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Першая агульнасаюзная праграма

6.30. Раніца.
9.00. Дзелавы кур'ер.
9.20. «Піруэт» са Свярдлоўска». Музычная праграма.
10.05. Дзіцячы музычны клуб.
10.50. Маст. фільмы «Служанка», «Правінцыяльны анекдот».
12.00. ТСН.
12.15. Тэатр плюс ТБ.
15.00. ТСН.
15.15. «Ідэальны пейзаж у пустыні». Мастацкі фільм.
16.20. Свет захопленых. «Дамком».
16.35. Канцэрт ансамбля рускіх народных інструментаў «Калінка».
16.55. Дзіцячая гадзіна (з урокам англійскай мовы).
17.55. «9-я студыя». Вядучы— В. С. Зорын.
18.55. Мультфільмы.
19.30. Канцэрт.
20.00. Хто ёсць хто. Прадстаўляем кандыдатаў на пасаду Прэзідэнта РСФСР.
21.00. Час.
21.45. Тэніс. Адкрыты чэмпіянат Францыі.
22.05. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. Фінал. «Марсель» (Францыя)—«Црвена звезда» (Югаславія).
0.00. ТСН.
0.15. «Еўропа плюс».

Другая агульнасаюзная праграма

8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.15. «Фламінга». Навукова-папулярны фільм.
8.35. «Сніцца дзяцінства». Фільм-канцэрт.
17.00. «Самагарт». Маладыя паэты Самары.
17.20. Музыканты — дзецям Чарнобыля. Канцэрт у Мінску. Частка 1-я.
18.05. «Паляванне ў чужой краіне». Тэлефільм.
18.15. «На рагу «Праўды» і Ямскога поля». Слова Аляксандра Салжаніцына.
18.45. Ложа прэсы.
19.00. Футбол. Адборачны матч чэмпіянату Еўропы. Зборная СССР — зборная Кіпра.
20.45. Добрай ночы, малышы!
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета СССР.
22.50. Весткі.
23.05. «Мае цыганы» Маст. фільм.

30 мая

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Перад канцэртам». Дак. фільм.
9.05. «Маналог пра каханне». Фільм-канцэрт.
10.15. «Час выбраў нас». 4-я серыя.
11.30. Крымінальны канал. Прэзентацыя газеты «Совершенно секретно».
13.00—13.30. На рагу «Праўды» і Ямскога поля». Слова Аляксандра Салжаніцына.
16.30. Экран дзіцячага фільма. «Я — важаты фарпоста».
18.00. «Быць і лічыцца». Дак. фільм.
18.55. Зачытайце маё пісьмо...
19.00. Панарама.
19.30. «На варце прыроды». Дак. фільм.
19.45. Гаворым па-беларуску.
20.10. Тыдзень беларускага ўрада. Служба інфармацыі Савета Міністраў БССР паведамляе...
20.25. «Адроджаная песня». Музычны фільм.
20.45. Калыханка.
21.00. «Сустрэчы на арэне». Фільм-канцэрт.
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Першая агульнасаюзная праграма

6.30. Раніца.
9.00 Па зводках МУС СССР.
9.20. Футбол. Адборачны матч чэмпіянату Еўропы. Зборная СССР — зборная Кіпра.
10.10. Разам з чэмпіёнамі.
10.25. «Ветрык». Мультфільм.
10.35. «Партызанскай сцежкай Гайдара».
11.00. Дзіцячая гадзіна (з урокам англійскай мовы).
12.00. ТСН.
12.15. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. Фінал. «Марсель» (Францыя) — «Црвена звезда» (Югаславія).
15.00. ТСН.
15.15. «Іван». Мастацкі фільм.
16.25. Свет захопленых. «Сябры нашы кошкі».
16.40. Мама, тата і я.
17.10. «Аблокі нашага дзяцінства». Аб дзецях, якія пацярпелі пры аварыі на Чарнобыльскай АЭС.
18.10. Ракако.
18.30. Мерыдыян.
18.45. ...Да 16 і старэйшым.
19.30. Выступленне вакальнага трыо «Рэлікт».
19.50. Мастацкі фільм «Выстрал у стэпе».
21.00. Час.
21.45. Па зводках МУС СССР.
22.00. Музыка ў эфіры.
0.00. «Пад знакам «П». У перапынку **(0.45)**—ТСН.

Другая агульнасаюзная праграма

8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.15. Дак. фільм «Выпадак з практыкі».
8.40. Спявае Н. Чапрага.
17.00. Грані. Мастацка-публіцыстычная праграма.
18.05. У. Познер. «Размовы па-простаму».
18.45. Творчае аб'яднанне «Рэспубліка» прадстаўляе...
19.00. «Запрашэнне да канцэрта». Інструментальны тэатр Марка Пякарскага.
20.00. Весткі.
20.15. Добрай ночы, малышы!
20.30. Тэніс. Адкрыты чэмпіянат Францыі.
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.45. «Як жывеш, Расія?» Дак. фільм Кшыштафа Занусі (Польшча).
23.00. Весткі.
23.15. Шведскія музычныя вяршкі.
23.45. «Сёе-тое з губернскага жыцця». Маст. фільм.

Загадкавае. Неверагоднае. Фантастычнае

Зазірнуць за заслону часу

ТОЛЬКІ праз некалькі мінут, калі, узяўшы патрэбны курс, ён пакінуў ззаду тое месца, яшчэ адна дзіўная дэталь дайшла да яго свядомасці. Аэрадром, над якім ён толькі што праляцеў, быў заліты яркім сонечным святлом, што ў непагодлівы дзень з суцэльнай шматслойнай воблачнасцю было гэтак жа неверагодна, як і сама сцэна, што адкрылася яму ўнізе. Сэр Годард расказаў гэты дзіўны выпадак некалькім сваім сябрам і, магчыма, забыў бы пра яго.

Мінулі чатыры гады, і ў 1938 годзе ў сувязі з пагрозай вайны закінуты аэрадром быў вернуты да жыцця. Там была адкрыта школа для трэніроўкі пілотаў. Тады ж, у 1938 годзе, прынята было рашэнне ўсе вучэбныя самалёты, каб яны адрозніваліся ад звычайных, перафарбаваць у жоўты колер. Да таго падобнай практыкі ў Каралеўскіх паветраных сілах не існавала ніколі. Менавіта гэтыя жоўтыя вучэбныя самалёты бачыў сэр Годард, пралятаючы тут чатыры гады назад. Была яшчэ адна дзіўная дэталь, уразіўшая яго, калі, вынырнуўшы з воблакаў, ён пралятаў над аэрадромам. Самалёт яго ляцеў вельмі нізка, на вышыні 20 метраў, літаральна над галовамі людзей. Але ніхто з іх нават не падняў галавы, яны зусім не рэагавалі. Сэр Годард выразна бачыў іх зверху. Яны ж, мяркуючы па ўсім, не бачылі самалёта і не чулі яго.

Але гэта прыклад даволі рэдкага, спантаннага бачання будучага. Вопыт, які аднойчы выпаў на долю чалавеку, ненадзеленаму дарам прадбачання. У адрозненне ад яго іншыя, хто надзелены гэтым дарам, бываюць здольныя, як бачылі мы, уключаць успрыманне той ці іншай карціны жаданнем, намаганнем сваёй волі.

Азоранасць, прамое веданне інсайт — гэта стан, знаходзячыся ў якім, экстрасенс атрымлівае патрэбную інфармацыю, як мы бачылі, імгненна. Пры гэтым ён аказваецца здольным уключыць свядомасць у гэта становішча намаганнем волі, не звяртаючыся да нейкіх знешніх штучных сродкаў.

Свет «змененага стану свядомасці». З мэтай дасягнуць такога стану, які адкрывае шлях да прамога ведання, здавён звярталіся да псіхалагічных зёлкаў і сродкаў. Такая практыка вядомая сярод знахараў Азіі, Афрыкі, Еўропы. Рускія чарадзейкі захоўваюць сакрэт такога саставу, тайна якога бярэ пачатак, магчыма, у язычніцтве, дахрысціянскіх часах. На Амерыканскім кантыненце задоўга да прыходу еўрапейцаў умелі рабіць настой з розных раслін або асобага віду грыбоў.

З той жа мэтай дэльфінскі аракул удыхаў дурманлівую пару з расколіны скалы. У Інданезіі і сёння прадказальнік, каб набыць патрэбны стан, удыхае дым ладана.

Некалькі відаў «прароцкага экстазу» вядома было яшчэ у Старажытным Шумеры. Прадказальнік з пэўнай практыкай быў здольны ўваходзіць у такі стан ад уздзеяння музыкі. Прарок ізраільскі Елісей (850—800 гг. да н. э.), жадаючы прадказваць, сказаў:

— Цяпер паклічце мне гусліста.

«І калі гусліст граў на гуслях, тады рука Гасподня дакранулася да Елісея» (Біблія, Чацвёртая Кніга Царстваў, 3, 15).

Надзвычай важная музыка і ў шаманскай практыцы.

У сібірскіх шаманаў гэтай мэце служыць танец, які суправаджаецца рытмічнымі, усё больш частымі ўдарамі бубна. У антычным свеце для прадказання будучага нярэдка выкарыстоўвалі рабоў, уводзячы іх у «зменены стан свядомасці». Сучаснікі абвінавачвалі Апулея (старажытнарымскі пісьменнік і філосаф) у тым, што ён спецыяльна трымаў для гэтай мэты хлопчыка-раба, якога прыводзіў у стан трансу і, задаючы яму пытанні, прымушаў прадказваць будучае.

Вядомы Каліостра на працягу свайго трохгадовага знаходжання ў Страсбургу выкарыстоўваў гэты ж прыём. Дзеці, прыводзімыя ім у адпаведны стан, глядзелі ў пасудзіну з вадой і гаварылі, што бачаць там, адказваючы на пытанні, якія задаваў Каліостра. Вялікая папулярнасць гэтых сеансаў сведчыць аб тым, што вынікі для прысутных былі вельмі пераканаўчымі.

Такімі прыёмамі карысталіся ў Расіі розныя знахары і «бабкі», такая практыка, што захавалася са старажытных часоў, вядома ў нашай краіне і сёння. У канцы мінулага — пачатку гэтага стагоддзя ў Расіі быў добра вядомы медыум прадказальнік Стэфан Самбур. Некаторыя называлі яго гіпнатызёрам, іншыя — чарадзеем і чарнакніжнікам. Але гэта лексічная розніца не перашкаджала звяртацца да яго ў выпадках патрэбы або няшчасця, асабліва калі трэба высветліць тое, пра што даведацца іншым шляхам не ўяўлялася магчымым. Прывяду адзін з такіх выпадкаў у тым выглядзе, у якім ён быў выкладзены тагачасным сведкам гэтага.

У адным доме ў служанкі, расказваў ён, аказаўся ўкрадзеным адрэз тканіны. Калі запрасілі Самбура, каб ён даведаўся, хто ўкраў, той сказаў, што яму патрэбна дзіця 10—12 гадоў. Прывялі з двара дзяўчынку-падлетка. «Ён пасадзіў яе на стул каля стала, паставіў перад ёю шклянку з вадой і загадаў ёй глядзець у ваду і гаварыць пра ўсё ўбачанае, узяўшы яе рукі ў свае. Каля дзвярэй была пацярпеўшая служанка і я. Дзяўчынка пабялела, мінут праз пяць пачала гаварыць, што бачыць туман, клубы дыму, потым убачыла кухню з усёй яе абстаноўкай. Самбур загадаў ёй сесці каля сундука і пільнаваць злодзея. І вось дзяўчынка ўбачыла сваю маленькую фігуру на табурэце. «Я адна на кухні. Сяджу на табурэце каля стала», — сказала яна. І затым яна бачыць, як адчыняюцца дзверы, ясна бачыць і твар злодзея, бачыць, як учыняецца крадзеж — усё да дробязей! Яе расказ слухалі пацярпеўшая і я. І ўсё, што яна расказала, аказалася праўдай».

Тое, што апісана тут, з'яўляецца, па сутнасці, той жа практыкай, якой карысталіся ў часы Апулея.

Псіхіка і мысленне чалавека ў зменены стане свядомасці зведваюць складаныя пераўтварэнні. Тэрмін «зменены стан», якім карыстаюцца даследчыкі, мае на ўвазе не апісаць, а толькі абазначыць глыбінную непадобнасць, адрозненне гэтага стану ад звычайнага. Увайшоўшы ў транс, прадказальнік поўнасцю страчвае кантакт з рэчаіснасцю, якая яго акружае, і наадварот, усталёўвае яго з тым, што некаторыя з іх называюць рэальнасцю вышэйшага плана. Гэта тое, што іншы раз абазначаецца як «хроніка Акашы», «летапіс свету».

Сэнс, які ўкладваецца ў гэта паняцце, можна зразумець з наступнага выказвання аднаго з сучасных даследчыкаў розных містычных практык: «...усё, што існуе, існавала або будзе існаваць, увасоблена ў гэтым звышкамп'ютэры Сусвету. Больш таго, кожны атам утрымлівае поўную інфармацыю пра цэлы Космас... Уваходжанне ў хроніку Акашы можна параўнаць з тым, як даследчык уваходзіць у бібліятэчную залу, каб удакладніць там нейкае пытанне».

Прымяняльна да сучаснай тэрміналогіі можна сказаць, што маецца на ўвазе нешта накшталт «інфармацыйнага поля» або палёў больш высокага ўзроўню. Рысай такіх інтэгральных палёў (больш правільна — іншай рэальнасці) з'яўляецца адсутнасць там паняццяў часу і прасторы. Усе падзеі мінулага, будучага і цяперашняга знаходзяцца там у нейкім пастаянным «цяпер», не расчляняемыя ілюзіяй паслядоўнасці, г. зн. часам. Цікава, што сучасная фізіка пастуліруе існаванне ў Сусвеце такіх зон, дзе няма ні часу, ні прасторы і размешчаных за межамі светлавога конуса. Іменна з гэтых зон падзеі мінулага або будучага ўспрымаліся б як суіснуючыя, адначасовыя, гэта значыць так, як гэта ўласціва рэальнасці вышэйшага плана.

Да змененага стану свядомасці, які дае выхад у рэальнасці вышэйшага плана, можна, мяркую, аднесці і некаторыя формы творчага стану, калі мастаку, тварцу, пісьменніку прыадкрывалася раптам тая або іншая з'ява будучага.

Класічны прыклад — «Аповесць аб прыгодах Артура Гордана Піма» Эдгара По, апублікаваная ў 1838 годзе. У ёй гаворыцца, як чацвёра, выратаваўшыся ад караблекрушэння, шмат дзён пакутавалі ў адкрытым моры. Даведзеныя да адчаю смагай і голадам, трое забіваюць і з'ядаюць чацвёртага. Эдгару По трэба ж было даць гэтаму чацвёртаму імя Рычард Паркер.

Амаль праз пяцьдзесят гадоў, у 1884 годзе пацярпеў крушэнне і патануў карабель «Магнанет». Чацвёра, застаўшыся ў жывых, як і героі Эдгара По, аказаліся ў адной шлюпцы. Пасля многіх дзён безнадзейнага блукання па пустынным моры, звар'яцеўшы ад голаду і смагі, трое забілі і з'елі чацвёртага.

Ніякай інтуіцыяй, ніякай выпадковасцю немагчыма растлумачыць такое поўнае супадзенне. Тым больш, што факт гэты не адзінкавы.

У 1898 годзе ў выдавецтве «Мэнсфільд» быў апублікаваны раман М. Роберсана «Марнасць», які не прыцягнуў да сябе, між іншым, увагі сучаснікаў. Інтарэс, цікаўнасць, здзіўленне адносна гэтага твора з'явіліся пазней, пасля трагічнай гібелі «Тытаніка» ў 1912 годзе. Чаму з мноства назваў, якія аўтар мог бы даць свайму караблю, ён выбраў іменна «Тытанік»? Рэальны ж «Тытанік» быў задуманы і пабудаваны многа пазней і загінуў пры абставінах, падобных апісаным у рамане. У рамане, як пазней у рэальнасці, карабель і людзі на ім гінуць ад сутыкнення з айсбергам. Пры гэтым у «літаратурнага» прататыпу колькасць вінтоў, скорасць і нават максімальная ўмяшчальнасць аказаліся такімі ж, як потым у яго рэальнага сабрата. Як і расказ Эдгара По, выпадак гэты не паддаецца тлумачэнню з пазіцый лінейнай логікі.

Аляксандр ГАРБОЎСКІ.

(Працяг будзе).

(Працяг. Пачатак у № 102).

РАДЫЁ

30 мая

Апошнія паведамленні: 5.00, 6.00, 8.00, 10.00, 12.00, 15.00, 16.00, 17.00, 19.00, 20.10, 22.00, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». Ранішняя інфармацыйная праграма. 8.15 — «Вясковыя ростані». 9.15 — «Паэзія». Радыёчасопіс. 10.15 — радыёстанцыя «Арляняты». «Казка за казкай». Б. Эйсымонт. «Сябры чароўнага матылька». Радыёпастаноўка. 11.20 — «На шляху да рынку». 12.00 — радыёстанцыя «Саюз». 12.30 — «У абедзенны перапынак». У выпуску: радыёдзённік сесіі Вярхоўнага Савета БССР. 13.30 — «На хвалі часу». 14.00 — «Ваша думка, ваша прапанова». 15.30 — «Пункт погляду». Перадача на міжнародныя тэмы. 16.15 — «Рамантыкі». 16.45 — «Крок насустрач сабе». 17.15 —канцэрт. 18.40 — «Сябрына». Праграма абменных перадач. 19.30 — на сесіях Вярхоўных Саветаў СССР і РСФСР. 20.00 — вячэрняя казка. 20.10 —«Дзень нашага жыцця». На сесіі Вярхоўнага Савета БССР. 21.45 — канцэрт-вальс. 22.15 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 23.10 — «Ад шчырага сэрца». Музычная праграма па пісьмах слухачоў.

НАДВОР'Е

29 мая

Усход, захад, даўжыня дня: Мінск — 4.48, 21.26, 16.38; Віцебск — 4.30, 21.23, 16.53; Магілёў — 4.37, 21.15, 16.38; Гомель — 4.41, 21.06, 16.25; Гродна — 5.03, 21.41, 16.38; Брэст — 5.13, 21.32, 16.19.

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, месцамі пераважна па паўднёваму ўсходу кароткачасовыя дажджы, навальніцы. Тэмпература паветра ў Віцебску 13—15, Магілёве, Мінску — 14—16; Гродна, Брэсце — 15—17, Гомелі — 16—18 градусаў.

У наступныя двое сутак месцамі ў паўднёва-ўсходніх раёнах кароткачасовыя дажджы, вецер слабы. Тэмпература паветра ўначы 3—8, удзень — 12—17 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Аб статусе тэрыторыі, якая падверглася радыеактыўнаму забруджванню». Закон Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

«За днём бягучым». Аператыўная інфармацыя.

«Кур'ер планеты». Агляд паведамленняў з-за рубяжа.

Саюзная і рэспубліканская інфармацыя.

«Пасрэднік». Рэклама, аб'явы.

Крымінальнае асяроддзе. Пастаянная рубрыка «Советской Белоруссии».

Бюро даведак.

«Таможны калідор». Фотарэпартаж з заходняй граніцы.

У канцы нумара.

Афіша дня.

Галоўны рэдактар У. Б. НАРКЕВІЧ.

НАШ АДРАС

220041, гор. Мінск, Ленінскі праспект, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52; 32-41-92, рэкламы і аб'яў — 32-35-91, навін — 32-60-13.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні неабавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Тыраж 102.822.
Індэкс 63850.
Зак. № 103.

Выходзіць 250 разоў на год.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12